

Socialtjänst- och barnfrågor

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet ca 125 motionsyrkanden på socialtjänstområdet från den allmänna motionstiden 2014/15. Motionerna handlar bl.a. om en översyn av socialtjänstlagen, legitimationskrav för socialarbetare, insatser mot hemlöshet, barnkonventionen som svensk lag, nya placeringsformer för barn och unga och en säker och tillgänglig behandling av missbrukare.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden, främst med hänvisning till pågående arbete.

I betänkandet finns 18 reservationer.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	9
Ärendet och dess beredning.....	9
Utskottets överväganden.....	10
Översyn av socialtjänstlagen m.m.	10
Kunskap och kompetens.....	14
Försörjningsstöd.....	21
Hemlöshet.....	25
Barnkonventionen som svensk lag m.m.	31
Anmälningsskyldighet m.m.	33
Nya placeringsformer för barn och unga m.m.	36
Missbruk.....	45
Våld i nära relationer.....	54
Familjerådgivning.....	60
Adoption m.m.....	64
Reservationer.....	68
1. Översyn av socialtjänstlagen m.m., punkt 1 (M).....	68
2. Översyn av socialtjänstlagen m.m., punkt 1 (SD).....	68
3. Legitimationskrav för socialarbetare m.m., punkt 3 (M).....	69
4. Legitimationskrav för socialarbetare m.m., punkt 3 (SD).....	70
5. Kunskapscentrum om våld och andra övergrepp mot barn, punkt 6 (M, C, FP, KD).....	70
6. Insatser mot hemlöshet, punkt 9 (C, KD).....	71
7. Anmälningsskyldighet m.m., punkt 14 (M).....	71
8. Nya placeringsformer för barn och unga m.m., punkt 16 (M).....	72
9. Nya placeringsformer för barn och unga m.m., punkt 16 (C).....	73
10. Nya placeringsformer för barn och unga m.m., punkt 16 (V).....	73
11. Säker och tillgänglig behandling av missbrukare, punkt 20 (M).....	74
12. Skyddade boenden m.m., punkt 24 (C).....	75
13. Skyddade boenden m.m., punkt 24 (FP).....	76
14. Dödsfallsutredningar, punkt 26 (SD).....	76
15. Familjerådgivning, punkt 27 (SD).....	77
16. Familjerådgivning, punkt 27 (KD).....	77
17. Stabilitet och långsiktighet för placerade barn, punkt 29 (M, C, FP, KD).....	78
18. Systematisk adoption som ett alternativ till långvariga placeringar av små barn, punkt 30 (M).....	78
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	80
Motioner från allmänna motionstiden 2014/15.....	80

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Översyn av socialtjänstlagen m.m.

1. Översyn av socialtjänstlagen m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1161 av Anna-Lena Sörenson m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,

2014/15:1644 av Penilla Gunther (KD),

2014/15:1839 av Thomas Finnborg (M),

2014/15:2368 av Emma Henriksson (KD),

2014/15:2663 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 6 och

2014/15:2852 av Aron Emilsson och Josef Fransson (SD).

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (SD)

2. Översyn av Ivos befogenheter och uppdrag

Riksdagen avslår motion

2014/15:872 av Roland Utbult (KD).

Kunskap och kompetens

3. Legitimationskrav för socialarbetare m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:517 av Hillevi Larsson (S),

2014/15:1242 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 2 i denna del,

2014/15:1917 av Krister Hammarbergh (M) och

2014/15:2663 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkandena 7 och 8.

Reservation 3 (M)

Reservation 4 (SD)

4. Chefsutbildning inom den sociala omsorgen

Riksdagen avslår motion

2014/15:1432 av Eva Sonidsson och Susanne Eberstein (S).

5. Arbetsbelastningen för socialarbetare

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1174 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S) yrkande 2 och

2014/15:1894 av Ellen Juntti (M).

6. Kunskapscentrum om våld och andra övergrepp mot barn

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:2454 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 2,

2014/15:2855 av Carina Ohlsson m.fl. (S) yrkande 1 och

2014/15:2973 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2.

*Reservation 5 (M, C, FP, KD)**Försörjningsstöd***7. Prestationskrav för försörjningsstöd m.m.**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:648 av Patrick Reslow (M) och

2014/15:2106 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1 och 2.

8. Den ekonomiska situationen för personer med funktionsnedsättning m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:716 av Sara Karlsson (S),

2014/15:758 av Eva-Lena Jansson (S) och

2014/15:869 av Annika Eclund (KD).

*Hemlöshet***9. Insatser mot hemlöshet**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:333 av Niklas Karlsson (S),

2014/15:948 av Christer Engelhardt (S),

2014/15:1900 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 4,

2014/15:2646 av Serkan Köse m.fl. (S) och

2014/15:2921 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 21.

*Reservation 6 (C, KD)***10. Vräkning av barnfamiljer m.m.**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:121 av Jan Lindholm (MP) och

2014/15:1140 av Carina Ohlsson m.fl. (S).

11. Hjälp till utsatta EU-medborgare

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1374 av Maria Ferm och Niclas Malmberg (MP),

2014/15:2337 av Edward Riedl (M) och

2014/15:2485 av Jan Ericson (M).

*Barnkonventionen som svensk lag m.m.***12. Barnkonventionen som svensk lag**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:122 av Jan Lindholm (MP),

2014/15:449 av Phia Andersson m.fl. (S),

2014/15:1174 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S) yrkande 1,

2014/15:1200 av Jennie Nilsson (S) yrkande 2,

2014/15:1609 av Barbro Westerholm m.fl. (FP),

2014/15:2300 av Hillevi Larsson m.fl. (S) i denna del,

2014/15:2302 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) och
2014/15:2437 av Désirée Pethrus m.fl. (KD).

13. Ratificering av tilläggsprotokollet till barnkonventionen om att inrätta en internationell klagomekanism

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1342 av Ulrika Carlsson i Skövde och Solveig Zander (C) och
2014/15:2300 av Hillevi Larsson m.fl. (S) i denna del.

Anmälningsplikt m.m.

14. Anmälningsplikt m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1811 av Jessica Roswall (M),
2014/15:1897 av Ellen Juntti (M),
2014/15:2062 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S),
2014/15:2623 av Lotta Olsson (M) och
2014/15:2664 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 20.

Reservation 7 (M)

15. Förlängd arkiveringstid för utredningshandlingar som rör barn

Riksdagen avslår motion

2014/15:1896 av Ellen Juntti (M).

Nya placeringsformer för barn och unga m.m.

16. Nya placeringsformer för barn och unga m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:79 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 3,
2014/15:354 av Lotta Finstorp och Elisabeth Svantesson (M),
2014/15:590 av Helena Bouveng (M),
2014/15:830 av Rickard Nordin (C),
2014/15:851 av Roland Utbult (KD),
2014/15:1141 av Åsa Lindestam (S),
2014/15:1503 av Gunilla Nordgren (M),
2014/15:1646 av Penilla Gunther (KD),
2014/15:1838 av Thomas Finnborg (M),
2014/15:1890 av Pia Hallström (M),
2014/15:2432 av Anders W Jonsson (C),
2014/15:2663 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkandena 2, 3 och 11–13,
2014/15:2819 av Jan-Olof Larsson (S),
2014/15:2830 av Hillevi Larsson (S) yrkandena 1–3 och
2014/15:2960 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 15.

Reservation 8 (M)

Reservation 9 (C)

Reservation 10 (V)

17. Rätt till utbildning vid placering utanför hemmet

Riksdagen avslår motionerna
2014/15:1634 av Gunilla Nordgren (M) och
2014/15:1819 av Thomas Finnborg (M).

18. Det allmännas ansvar när barn far illa

Riksdagen avslår motionerna
2014/15:469 av Hillevi Larsson (S),
2014/15:515 av Hillevi Larsson (S),
2014/15:516 av Hillevi Larsson (S),
2014/15:748 av Hillevi Larsson (S) och
2014/15:873 av Roland Utbult (KD).

19. Omhändertagna svenska barn i Norge

Riksdagen avslår motion
2014/15:2058 av Jonas Gunnarsson (S).

*Missbruk***20. Säker och tillgänglig behandling av missbrukare**

Riksdagen avslår motionerna
2014/15:178 av Johanna Jönsson (C),
2014/15:710 av Hillevi Larsson (S),
2014/15:919 av Christer Engelhardt och Lena Hallengren (S) yrkandena
1 och 2,
2014/15:2614 av Lotta Olsson (M),
2014/15:2664 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 18 och
2014/15:2822 av Hillevi Larsson (S) yrkandena 2, 4 och 6–8.

Reservation 11 (M)

21. Konsekvensbedömning vid uteslutning från substitutionsprogram m.m.

Riksdagen avslår motionerna
2014/15:565 av Ola Johansson (C),
2014/15:919 av Christer Engelhardt och Lena Hallengren (S) yrkande 4
och
2014/15:2822 av Hillevi Larsson (S) yrkande 3.

22. Stöd till medberoende

Riksdagen avslår motionerna
2014/15:440 av Elin Lundgren (S) och
2014/15:1447 av Hannah Bergstedt och Fredrik Lundh Sammeli (S).

23. Spelberoende

Riksdagen avslår motionerna
2014/15:712 av Hillevi Larsson (S),

2014/15:917 av Christer Engelhardt och Lena Hallengren (S),
2014/15:1364 av Rasmus Ling (MP),
2014/15:1383 av Cecilia Magnusson (M) yrkandena 1 och 2,
2014/15:1592 av Andreas Carlson (KD) yrkande 2 och
2014/15:2359 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) yrkande 1.

Våld i nära relationer

24. Skyddade boenden m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:410 av Birgitta Ohlsson (FP) yrkande 2,
2014/15:1454 av Carina Ohlsson (S),
2014/15:2446 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 3,
2014/15:2600 av Annika Qarlsson (C) yrkandena 3 och 4 samt
2014/15:2798 av Anna Wallén och Arhe Hamednaca (S).

Reservation 12 (C)

Reservation 13 (FP)

25. Kvalitetssäkring av jourverksamheter

Riksdagen avslår motion

2014/15:2367 av Emma Henriksson (KD) yrkande 6.

26. Dödsfallsutredningar

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:778 av Barbro Westerholm (FP) och
2014/15:1704 av Ewa Thalén Finné och Pia Hallström (M).

Reservation 14 (SD)

Familjerådgivning

27. Familjerådgivning

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1242 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 i denna del,
2014/15:2264 av Roza Güclü Hedin (S) yrkande 1,
2014/15:2367 av Emma Henriksson (KD) yrkandena 2–5,
2014/15:2495 av Linus Bylund m.fl. (SD) yrkande 12 och
2014/15:2551 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 7.

Reservation 15 (SD)

Reservation 16 (KD)

Adoption m.m.

28. Avskaffa den övre åldersgränsen för adoptivföräldrar

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1191 av Jennie Nilsson och Adnan Dibrani (S) och
2014/15:1492 av Åsa Coenraads (M).

29. Stabilitet och långsiktighet för placerade barn

Riksdagen avslår motion

2014/15:2454 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 3.

*Reservation 17 (M, C, FP, KD)***30. Systematisk adoption som ett alternativ till långvariga placeringar av små barn**

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1947 av Krister Hammarbergh (M) yrkande 1 och

2014/15:2663 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 5.

Reservation 18 (M)

Stockholm den 9 april 2015

På socialutskottets vägnar

Emma Henriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Henriksson (KD), Veronica Palm (S), Cecilia Widegren (M), Lennart Axelsson (S), Per Ramhorn (SD), Finn Bengtsson (M), Mikael Dahlgvist (S), Anders W Jonsson (C), Jan Lindholm (MP), Amir Adan (M), Kristina Nilsson (S), Hanna Wigh (SD), Barbro Westerholm (FP), Karin Rågsjö (V), Hans Hoff (S), Yasmine Larsson (S) och Sofia Fölster (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas ca 125 motionsyrkanden på socialtjänstområdet från den allmänna motionstiden 2014/15.

Statsrådet Åsa Regnér med medarbetare informerade utskottet om barnkonventionen och FN:s barnrättskommittés arbete vid utskottets sammanträde den 17 mars 2015.

Utskottets överväganden

Översyn av socialtjänstlagen m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en översyn av socialtjänstlagen och om en översyn av Ivos befogenheter och uppdrag m.m.
Jämför reservationerna 1 (M) och 2 (SD).

Motionerna

Översyn av socialtjänstlagen m.m.

I kommittémotion 2014/15:2663 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om att skapa en tydligare och bättre arbetsfördelning mellan politik och profession inom socialtjänsten. Motionärerna anför att det bör prövas om politiken går att skilja från socialtjänstens individbeslut i enskilda ärenden, till förmån för en modell där professionen – fortsatt under lagarna och domstolarna – får ta fullt ansvar för socialtjänstens myndighetsbeslut i enskilda fall. Samtidigt får politiken – liksom inom sjukvården, och socialförsäkringarna – ta ansvar för inriktning, budget, resultat och kvalitetsuppföljning.

Enligt motion 2014/15:1839 av Thomas Finnborg (M) bör ramlagen i socialtjänstlagen ses över. Motionären framhåller att lagen för närvarande innehåller många föreskrifter och kontrollfunktioner, men ingenting om kvaliteten utifrån ett kundperspektiv.

I motion 2014/15:2368 av Emma Henriksson (KD) begärs ett tillkännagivande om att tillsätta en parlamentarisk utredning med uppdrag att göra en översyn av den nuvarande socialtjänstlagen i syfte att underlätta överskådligheten för medborgarna och att stärka rättssäkerheten för den enskilde.

Enligt motion 2014/15:1644 av Penilla Gunther (KD) finns det ett behov av en översyn av lagstiftningen om boende för ensamkommande barn. Motionären ifrågasätter om socialtjänstlagen är den lagstiftning som ska gälla för dessa barns och ungdomars boende.

Enligt motion 2014/15:2852 av Aron Emilsson och Josef Fransson (båda SD) ska familjer och företagare i jordbrukssektorn mot ersättning kunna erbjuda kommuner och landsting grön omsorg. Motionärerna anför att grön omsorg innebär vård, rehabilitering och daglig verksamhet på landet. För bl.a. ungdomar ”på glid” skulle olika aktiviteter kunna vara snickeri, hantverk, bakning, vård av djur och växter, skogsdrift och vård av kulturlandskapet.

I motion 2014/15:1161 av Anna-Lena Sörenson m.fl. (S) yrkas tillkännagivanden om att se över socialtjänstlagen för att göra det enklare för den enskilde att ta del av servicetjänster och ge kommunerna förutsättningar att förenkla sin

service till enskilda medborgare (yrkandena 1 och 2). Motionärerna anför att regeringen bör ta initiativ till att möjliggöra fortsatta satsningar på service-tjänster som den enskilde kan ta del av efter eget bestämmande och utan bi-ståndsbeslut.

Översyn av Ivos befogenheter och uppdrag

I motion 2014/15:872 av Roland Utbult (KD) begärs en översyn av Inspek-tionen för vård och omsorgs (Ivo) befogenheter och uppdrag. Motionären an-för att Ivo inte har fått ökade befogenheter, vilket innebär att det som i prakti-ken kan kritiseras inom socialtjänsten är handläggning, dokumentation och formaliafel – inte enskilda ärenden.

Gällande rätt

Samhällets socialtjänst ska enligt 1 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), för-kortad SoL, på demokratins och solidaritetens grund främja människornas

- ekonomiska och sociala trygghet
- jämlikhet i levnadsvillkor
- aktiva deltagande i samhällslivet.

Vidare anför i paragrafen att socialtjänsten under hänsynstagande till männi-skans ansvar för sin och andras sociala situation ska inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser. Verksamheten ska vidare bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet. Varje kommun svarar för socialtjänsten i sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver (2 kap. 1 § första stycket SoL). I fråga om den som omfattas av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., förkortad LMA, finns särskilda bestämmelser om bistånd i den lagen.

Det praktiska ansvaret för mottagandet av asylsökande barn utan en legal vårdnadshavare, s.k. ensamkommande barn, övergick 2006 från Migrations-verket till kommuner som träffat överenskommelser med Migrationsverket om detta. Anledningen till detta är att den kompetens, erfarenhet och det stöd som krävs för att möta barn i utsatta situationer finns inom kommunernas social-tjänst. Socialtjänsten ska utreda de ensamkommande barnens behov av stöd, placeringsform och andra insatser liksom för andra barn. När ett ensamkom-mande asylsökande barn kommer till Sverige erbjuds barnet ett tillfälligt bo-ende i den kommun där det ger sig till känna för en svensk myndighet (t.ex. Migrationsverket, socialtjänst eller polismyndighet). Den kommunen blir alltså s.k. ankomstkommun och är bl.a. ansvarig för att tillhandahålla boende för det barnet i avvaktan på att Migrationsverket kan anvisa henne eller honom vidare till en anvisningskommun.

Migrationsverket fick från januari 2014 ökade möjligheter att anvisa asyl-sökande ensamkommande barn till en kommun som ska ordna boende till bar-net (prop. 2012/13:162, bet. 2012/13:SfU11). Migrationsverket kan numera

göra detta i större utsträckning när det inte finns någon överenskommelse mellan verket och kommunen om mottagande av ensamkommande barn. (3 § andra stycket LMA).

Insatser inom socialtjänsten ska enligt 3 kap. 3 § SoL vara av god kvalitet och för att utföra socialnämndens uppgifter ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt (4 kap. 1 § SoL). Kommunen får enligt lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter utan föregående individuell behovsprövning tillhandahålla servicetjänster åt personer som fyllt 67 år. Exempel på servicetjänster kan vara att handla och städa m.m.

Översyn av socialtjänstlagen samt socialtjänstens ansvar för ensamkommande barn

Enligt uppgift från Socialdepartementet avser regeringen att under 2015 utarbeta direktiv till en samlad översyn av socialtjänstlagen.

När det gäller socialtjänstens ansvar för ensamkommande flyktingbarn anförde statsrådet Åsa Regnér följande i ett frågesvar den 25 februari 2015 (fr. 2014/15:241):

Barbro Westerholm har frågat mig vad jag som statsråd gör för att säkerställa att socialtjänsten behandlar ensamkommande flyktingbarn med samma omsorg som svenska barn.

Ensamkommande asylsökande barn är en utsatt grupp som behöver ett särskilt mottagande. Kommunerna ansvarar för de ensamkommande barnens boende och omsorg samt att barnen får tillgång till lämplig utbildning och behövlig hälso- och sjukvård. Socialnämnden ska i enlighet med socialtjänstlagen verka för att barn och ungdomar växer upp under trygga och goda förhållanden. Utgångspunkten i socialtjänstens arbete är att se till barnets bästa och att samma bedömningar ska göras för alla barn.

Det är en svår och utmanande uppgift för de aktörer som kommer i kontakt med barnen, inte minst för socialtjänsten. På nationell nivå har vi gett stöd till kommunerna för att underlätta deras svåra arbete.

Socialstyrelsen har utarbetat en vägledning för socialtjänstens arbete med ensamkommande barn och ungdomar – ett komplement till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd med tillhörande handböcker och vägledningar om handläggning och dokumentation av ärenden som rör barn och unga. Vägledningen kan stödja socialtjänsten och andra aktörer som möter ensamkommande barn och ungdomar i sitt arbete att utveckla mottagandet av barnen [...].

Beträffande barn som försvinner anförde Åsa Regnér följande i ett frågesvar den 18 mars 2015 (fr. 2014/15:290):

Barn som försvinner löper risk att utsättas för människohandel, exploatering och sexuella övergrepp. Inom ramen för regeringens handlingsplan för skydd av barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp (skr. 2013/14:91) fick Migrationsverket i uppdrag att redovisa vilka åtgärder som vidtas för att uppmärksamma ärenden i vilka barn är utsatta

för, eller riskerar att utsättas för, människohandel samt redovisa hur samarbetet med andra myndigheter och aktörer bedrivs i dessa frågor. Migrationsverket rapporterade nyligen sitt arbete till regeringen som bereder frågan. Jag vill i det här sammanhanget också nämna att regeringen har för avsikt att kontinuerligt följa upp åtgärderna i nuvarande handlingsplanen för skydd av barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp samt att en uppdatering av handlingsplanen för perioden 2016–2018 bör innehålla förnyade insatser för skydd av barn.

Barnombudsmannen samlade den 19 februari i år representanter från Migrationsverket, Socialstyrelsen, Polismyndigheten och Skolverket för att diskutera ensamkommande asylsökande barn som försvinner i Sverige. Jag ser positivt på det initiativet. Regeringen bereder nu den skrivelse med slutsatser från överläggningen som Barnombudsmannen inkommit med.

Allmänt om Inspektionen för vård och omsorg (Ivo)

Ivo bildades den 1 juni 2013 och utövar tillsyn över verksamheter inom bl.a. socialtjänstområdet (prop. 2012/13:20, bet. 2012/13:5, rskr 2012/13:116). Inspektionens uppgifter består främst av tillsyn och tillståndsgivning inom socialtjänst, verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och av hälso- och sjukvård och därmed jämförlig verksamhet. Vidare ska inspektionen bl.a. ansvara för de register som behövs för att utöva verksamheten. Om Ivo noterar stora brister i sin tillsyn följer inspektionen upp dessa. Även förelägganden vid vite och beslut om förbud kan komma i fråga (13 kap. SoL).

Tidigare behandling

I betänkande 2013/14:SoU12 behandlade utskottet motioner om en översyn av socialpolitiken m.m. Utskottet uttalade då följande (s. 16, 2 res. S, MP och SD), och riksdagen följde utskottet (prot. 2013/14:90):

Utskottet delar bedömningen att alla som får vård och omsorg ska kunna känna sig trygga och säkra. En väl fungerande tillsyn är avgörande för detta. Utskottet ser positivt på arbetet med att utveckla en evidensbaserad praktik för god kvalitet inom socialtjänsten och att det omfattande arbete som har bedrivits med att utveckla öppna jämförelser kommer att fortsätta. Målsättningen är att det vid utgången av 2014 ska finnas lättillgängliga, aktuella, ändamålsenliga och tillförlitliga jämförelser av socialtjänstens kvalitet, resultat och effektivitet.

[– –] Riksdagen bör inte ta något initiativ med anledning av motionerna [...]. Motionerna avstyrks.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar bedömningen att socialtjänstlagen ska vara överskådlig, att det ska vara enkelt för enskilda att ta del av servicetjänster och att kommunerna ska ha goda förutsättningar att ge service till enskilda medborgare. Utskottet välkomnar initiativet att ta fram direktiv till en samlad översyn av socialtjänstlagen och den pågående beredningen i fråga om ensamkommande barn. Något

initiativ från riksdagen behövs inte. Motionsyrkandena om en översyn av socialtjänstlagen m.m. avstyrks.

Sedan den 1 juni 2013 har Ivo tillsyn över verksamhet inom bl.a. socialtjänstområdet. Utskottet anser att riksdagen inte nu bör ta något initiativ för att se över Ivos befogenheter och uppdrag. Motionen om detta avstyrks.

Kunskap och kompetens

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om legitimationskrav för socialarbetare, chefsutbildning inom den sociala omsorgen, arbetsbelastningen för socialarbetare och kunskapscentrum om våld och andra övergrepp mot barn.

Jämför reservationerna 3 (M), 4 (SD) och 5 (M, C, FP, KD).

Motionerna

Legitimationskrav för socialarbetare m.m.

I kommittémotion 2014/15:2663 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om att ta fram riktlinjer för krav på formell kunskap och erfarenhet för att få arbeta med svårt utsatta barn. Motionärerna begär vidare en översyn under valperioden av hur legitimationskrav ska kunna ställas på myndighetsutövande medarbetare i socialt arbete (yrkande 8). I motion 2014/15:1917 av Krister Hammarbergh (M) begärs ett tillkännagivande om att införa ett legitimationskrav för socialsekreterare. Motionären anför att det är väsentligt att den erfarenhet och kunskap som professionen har får genomslag när beslut fattas för enskilda och att det ställer stora krav på yrkesskicklighet och erfarenhet hos den enskilde socialsekreteraren. Vidare anför att det är mycket som talar för att Sverige på sikt bör ställa ungefär samma legitimationskrav på myndighetsutövande medarbetare i socialt arbete som det finns inom t.ex. medicinska yrken eller bland lärare och att det är viktigt att socialsekreterare som arbetar med svårt utsatta barn får en bredare kunskapsprofil och starkare kunskapskrav. Även i motion 2014/15:517 av Hillevi Larsson (S) begärs att en legitimation för socialarbetare övervägs.

Enligt motion 2014/15:1242 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 2 i denna del bör kompetensen ökas hos myndigheter och organisationer som möter barn vars föräldrar skiljer sig.

Chefsutbildning inom den sociala omsorgen

I motion 2014/15:1432 av Eva Sonidsson och Susanne Eberstein (båda S) begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheterna att införa en nationell chefsutbildning inom omsorgen. Motionärerna anför att det inom skolan finns en statlig befattningsutbildning som innehåller syfte, uppdrag och ansvar för

nyanställda rektorer, biträdande rektorer och förskolechefer. En liknande nationell utbildning behövs inom omsorgsområdet, varför ett nationellt chefsprogram bör tas fram för chefer inom äldreomsorgen, omsorgen om personer med funktionsnedsättning och individ- och familjeomsorgen.

Arbetsbelastningen för socialsekreterare

I motion 2014/15:1894 av Ellen Juntti (M) begärs ett tillkännagivande om att se över socialtjänstens arbete med utredningar av barn och unga samt åtgärder för förbättringar. Motionären framhåller att arbetsbelastningen är alltför stor för socialsekreterarna som inte hinner med sitt arbete när det gäller utredningar av barn och unga.

Enligt motion 2014/15:1174 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S) yrkande 2 bör behovet av nationella riktlinjer för antalet ärenden per socialsekreterare övervägas. Motionärerna anför att det ser olika ut i kommunerna när det gäller bemanningen och det är för få socialsekreterare på för många ärenden.

Kunskapscentrum om våld och andra övergrepp mot barn

I motion 2014/15:2454 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att skapa ett kunskapscentrum om våld och andra övergrepp mot barn. Även i motion 2014/15:2973 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2 finns en sådan begäran.

Enligt motion 2014/15:2855 av Carina Ohlsson m.fl. (S) yrkande 1 bör möjligheten att skapa ett nationellt centrum för barnfrid ses över. Motionärerna anför att det inom ramen för en sådan samordnande organisation skulle kunna bedrivas ett tvärvetenskapligt utvecklingsarbete och befintlig kunskap skulle kunna samordnas och spridas.

Gällande rätt

Insatser inom socialtjänsten ska enligt 3 kap. 3 § SoL vara av god kvalitet. För att utföra uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

Den 1 juli 2014 infördes krav på behörighet i 3 kap. 3 a § SoL för att få utföra vissa uppgifter inom den sociala barn- och ungdomsvården (prop. 2012/13:175, bet. 2013/14:SoU2, rskr. 2013/14:140). Socialnämnden ska använda handläggare som har svensk socionomexamen eller annan relevant examen på grundnivå i högskolan eller som har en erkänd utländsk utbildning. Syftet med att reglera behörigheten var att skapa en långsiktig garanti för att arbetsuppgifter utförs av personal med viss formell kompetens och på så sätt öka förutsättningarna för att barn och unga får lämpliga insatser.

En lägsta utbildningsnivå för behörigheten har fastställts i 3 kap. Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2014:7) om behörighet att utföra vissa arbetsuppgifter i socialtjänstens barn- och ungdomsvård, som trädde i kraft den 1 juli

2014. För att vara behörig att utföra sådana arbetsuppgifter som anges i 3 kap. 3 a § andra stycket SoL ska den som inte har avlagt socionomexamen ha en kandidatexamen enligt bilaga 2 i högskoleförordningen (1993:100) eller en motsvarande äldre examen som innefattar följande områden:

1. socialt arbete motsvarande minst 90 högskolepoäng
2. juridik motsvarande minst 30 högskolepoäng
3. psykologi motsvarande minst 30 högskolepoäng
4. samhällsvetenskap motsvarande minst 15 högskolepoäng.

Vilka kurser en examen som nyss nämnts ska innehålla finns uppräknade i 3 kap. 2 § Socialstyrelsens nämnda föreskrifter:

1. Socialt arbete

- barns och ungas utveckling, behov och uppväxtvillkor
- barns utsatthet
- barns rättigheter
- sociala problem
- sociala insatser
- risk- och skyddsfaktorer
- utredningsmetodik
- planering och genomförande av insatser
- utredning och bedömning av barns behov och föräldrars förmåga
- dokumentation av utredning, beslut, planering och genomförande av insatser
- samtal med barn och unga, föräldrar och andra personer i ett barns nätverk
- samarbete och samverkan med barn, föräldrar, nätverk och andra aktörer
- genus och etnicitet
- etik och förhållningssätt

2. Juridik (svensk rätt)

- socialrätt
- familjerätt
- förvaltningsrätt
- offentlighet och sekretess
- offentlig rätt

3. Psykologi

- utvecklingspsykologi
- anknytningsteori
- utvecklingsekologi

4. Samhällsvetenskap

- samhällets organisation och styrning
- samhällets stödsystem.

Av förarbetena till bestämmelsen om krav på behörighet inom den sociala barn och ungdomsvården i 3 kap. 3 a § SoL framgår att regeringen bedömde att det inte var tillräckligt utrett vilka konsekvenser ett krav på behörighet för att utföra vissa uppgifter i alla delar av socialtjänsten skulle få. Behörighetskravet begränsades därför till den sociala barn- och ungdomsvården (prop. 2012/13:175 s. 53).

Kunskaps- och kvalitetsutveckling

Enligt budgetpropositionen pågår ett arbete med att utveckla de sociala tjänsterna genom en långsiktig kunskaps- och kvalitetsutveckling (prop. 2014/15:1, utg.omr 9 s. 134). Ansvaret för fortbildning av personal ligger hos arbetsgivarna men regeringen ser ett behov av att öka förutsättningarna för en hög kompetens och goda arbetsvillkor genom statliga stimulanser. Inom socialtjänstområdet pågår flera olika kompetenssatsningar, bl.a. en satsning riktad mot den sociala barn- och ungdomsvården som omfattar totalt 228 miljoner kronor under perioden 2013 till 2016. Dessa satsningar omfattar bl.a. chefer och arbetsledare.

Genom utvecklingsprogrammet Leda för Resultat har socialtjänstens ledningar i 140 förvaltningar fått nya verktyg för att leda och styra utifrån kunskap, vilket framgår av den senaste överenskommelsen mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) om stöd till en evidensbaserad praktik för god kvalitet i socialtjänsten från januari 2015. Det finns samverkansarenor för såväl politiker som ledande tjänstemän i kommuner och landsting. Under 2015 avser SKL att stödja arbetet, dels genom en kanslifunktion, dels med att utveckla programråd och andra samarbetsformer för kunskapsutveckling och kunskapsstillämpning på socialtjänstens områden.

Öppna jämförelser

Öppna jämförelser har införts för att skapa transparens och stimulera kommuner och privata utförare till ett förbättringsarbete (budgetprop. 2014/15:1 utg.omr. 9 s. 135). Målet med jämförelserna är att tillhandahålla lättillgängliga, aktuella, ändamålsenliga och tillförlitliga jämförelser av socialtjänstens kvalitet, resultat och effektivitet. Öppna jämförelser är en del av den nationella kunskapsstyrningen där faktabaserade beslut bygger på information om verksamheternas kvalitet. Socialstyrelsen har publicerat öppna jämförelser på bl.a. följande områden: stöd till brottsoffer, missbruks- och beroendevården, ekonomiskt bistånd, den sociala barn- och ungdomsvården, motverkande av hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. Samtliga öppna jämförelser redovisas på riks-, läns- och kommunnivå.

Enligt överenskommelsen i januari 2015 mellan regeringen och SKL om evidensbaserad praktik inom socialtjänsten har SKL ett särskilt ansvar för att stödja kommuner och landsting och verka för att öppna jämförelser används för analys och förbättringsarbete i verksamheterna. SKL ska fortsätta att stödja kommuner, landsting och verksamheter i deras arbete med jämförelserna. Det görs bl.a. genom nätverksträffar, föreläsningar, seminarier, utbildningar, analysverktyg, rapporter och annat material. Vidare ska SKL visa på framgångsfaktorer och goda exempel i kommuner och verksamheter som använder öppna jämförelser inom socialtjänsten.

Socialstyrelsens arbete

Som ett led i att utveckla de sociala tjänsterna publicerar Socialstyrelsen den nationella webbaserade kunskapsportalen Kunskapsguiden.se, som syftar till att underlätta kunskapsstyrning, kunskapsspridning och kunskapsinhämtning. På portalen samlas kunskap inom evidensbaserad praktik, missbruk och beroende, psykisk ohälsa m.m. Målet är att all personal inom områdena ska arbeta utifrån den mest aktuella kunskapen. I slutet av 2013 genomfördes en utvärdering av Kunskapsguiden som visar att den i huvudsak håller hög kvalitet och uppfattas som relevant av användarna.

Socialstyrelsen ska fortsatt fördela medel till kommunerna för utbildning och kompetensutvecklingsinsatser inom den sociala barn- och ungdomsvården. Den primära målgruppen är socialsekreterare vars huvudsaklig arbetsuppgift är att utreda, dokumentera och följa upp barnavårdsärenden samt deras chefer och arbetsledare inom den sociala barn- och ungdomsvården. Satsningen ska emellertid även vid behov kunna omfatta stöd och handledning för oerfarna handläggare och behandlande personal. Medel kan också användas för att lokalt eller regionalt ta fram introduktionsprogram för nyanställda handläggare samt för att samordna utbildningsinsatser mellan kommuner. En redovisning av arbetet under 2015 ska lämnas till Regeringskansliet senast den 30 juni 2016.

Socialstyrelsen ska vidare enligt regleringsbrevet för 2015 följa upp bestämmelserna i socialtjänstlagen om krav på behörighet för att få utföra vissa uppgifter inom den sociala barn- och ungdomsvården och myndighetens föreskrifter om behörighet att utföra vissa arbetsuppgifter i socialtjänstens barn- och ungdomsvård (SOSFS 2014:7). Uppdraget ska genomföras i samråd med berörda myndigheter och redovisas senast den 31 januari 2017.

Socialstyrelsen har den 24 februari 2015 föreslagit att Linköpings universitet får i uppdrag att vara ett nationellt centrum för kunskap om våld och andra övergrepp mot barn. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Legitimation för kuratorer i sjukvården

När det gäller frågor om legitimation för kuratorer i sjukvården anförde statsrådet Gabriel Wikström följande i ett frågesvar den 31 mars 2015 (fr. 2014/15:349 och fr. 2014/15:350):

Veronica Palm och Barbro Westerholm har frågat mig om vilka initiativ jag avser att vidta med anledning av Socialstyrelsens rapport om legitimation för kuratorer inom hälso- och sjukvården och i så fall när en sådan legitimation kan införas.

Precis som Veronica Palm påpekar i sin fråga framförde Socialstyrelsen i rapporten att det ur ett patientsäkerhetsperspektiv finns skäl att införa legitimation för kuratorer inom hälso- och sjukvården. För att en utbildning ska kunna leda till legitimation krävs bl.a. att utbildningen är kvalificerad och att den leder till ett yrke. Socialstyrelsen föreslog därför införande av en legitimeringsgrundande utbildning om 30 högskolepoäng. Enligt Socialstyrelsens förslag ska utbildningen bestå av kurser på avancerad nivå i högskolan.

Frågan om legitimation för kuratorer inom hälso- och sjukvården bereds inom regeringskansliet. En sådan utbildning måste vara väl anpassad till verksamheten inom hälso- och sjukvården samt överensstämma med EU-rättsliga regler. Beredningsarbetet sker i nära dialog mellan bl.a. Social- och Utbildningsdepartementen.

Socialsekreterares arbetssituation m.m.

Statsrådet Åsa Regnér har i en interpellationsdebatt den 4 november 2014 om lex Realia anført bl.a. följande:

Först och främst vill jag instämma i Maj Karlssons påstående att det är av största vikt att socialsekreterare bereds sådana arbetsomständigheter som är nödvändiga för att utföra ett professionellt arbete med hög kvalitet. Inom socialtjänsten tas många viktiga beslut vad gäller såväl barns som vuxnas livsvillkor. Det är särskilt angeläget att de beslut som rör människor som befinner sig i en utsatt situation fattas under arbetsvillkor som möjliggör en hög professionell nivå.

Jag har tagit del av ett flertal undersökningar som visar att många socialsekreterare i dag arbetar under en stor arbetsbelastning och att det dessutom råder stor omsättning på personal inom viktiga områden inom socialtjänsten. Jag tar dessa resultat på stort allvar. Särskilt oroande är de larm som kommit om arbetssituationen för socialsekreterare inom den sociala barn- och ungdomsvården.

Huvudmännen måste uppmärksamma socialsekreterares arbetssituation och vidta de åtgärder som behövs för att hålla god kvalitet i socialtjänstens utredningar, bedömningar och beslut.

Från statens sida vidtas ett flertal åtgärder för att stärka en god kvalitet och rättssäker myndighetsutövning. När det gäller den sociala barn- och ungdomsvården är utvecklingen av utrednings- och dokumentationssystemet BBIC, Barns Behov i Centrum, betydelsefull. Detta instrument syftar till att vara ett samlat stöd för kvalitetssäkring och verksamhetsutveckling. Nästan samtliga kommuner har numera infört BBIC. Det har bidragit till en bättre enhetlighet när det gäller att utreda barn- och ungdomsärenden inom socialtjänsten. För att underlätta en rättssäker myndighetsutövning inom socialtjänsten ger också Socialstyrelsen ut föreskrifter och allmänna råd när det gäller en mer enhetlig och väl strukturerad dokumentation. Dessa syftar till att stödja kommunerna när det gäller uppföljning, styrning

och förbättringsarbete. En annan viktig åtgärd som jag vill nämna är att det finns en lagstadgad skyldighet sedan 2013 att vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande.

En ytterligare åtgärd är att se till att personalen har rätt kompetens. Från och med den 1 juli i år finns det lagstadgat krav på behörighet för att få utföra vissa uppgifter inom den sociala barn- och ungdomsvården. [...]

Jag vill också nämna att från den 1 november i år, det vill säga i praktiken från i går, och två och ett halvt år framåt kommer en nationell samordnare att arbeta med att stärka och stödja den sociala barn- och ungdomsvården. Samordnaren ska föra en dialog med företrädare för ett antal kommuner och stimulera dem att utveckla verksamheterna för att möta de utmaningar som finns. En av de frågor som kommer att lyftas fram är med all sannolikhet hur en rättssäker handläggning ska åstadkommas.

Jag har med stort intresse tagit del av Visions förslag om att stärka möjligheterna för personalen inom socialtjänsten att föra fram professionella bedömningar. Jag är dock i nuläget inte beredd att utlova en utredning.

Tidigare behandling

Motionsyrkanden om kunskap och kompetens behandlades av utskottet i betänkande 2013/14:SoU12 då utskottet anförde följande (s. 21–22, 3 res. MP, SD, V), och riksdagen följde utskottet (prot. 2013/14:90):

Handläggningen av ärenden och insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet, och för utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Socialnämnden ska fr.o.m. den 1 juli 2014, för vissa uppgifter inom den sociala barn- och ungdomsvården, använda handläggare som har svensk socionomexamen eller annan relevant examen på grundnivå i högskolan eller som har en erkänd utländsk utbildning. [...]

Utskottet konstaterar att arbete pågår i fråga om kunskap och kompetens inom socialtjänsten vid Socialstyrelsen, Inspektionen för vård och omsorg samt inom ramen för uppdraget till den nationella samordnaren för våld i nära relationer. Resultatet av det pågående arbetet bör avvaktas. Riksdagen bör inte ta något initiativ med anledning av motionerna [...]. Motionerna avstyrks.

Utskottets ställningstagande

Sedan den 1 juli 2014 finns det lagstadgade behörighetskrav för vissa uppgifter inom den sociala barn- och ungdomsvården. Syftet med detta är att skapa en långsiktig garanti för att arbetsuppgifter utförs av personal med viss formell kompetens, och förutsättningarna för att barn och unga får lämpliga insatser ökar därigenom. Lagändringarna följs upp av Socialstyrelsen och uppföljningen ska redovisas senast den 31 januari 2017. Något behov av ett initiativ från riksdagen angående motionsyrkanden om legitimationskrav för socialarbetare m.m. finns inte. Motionsyrkandena avstyrks.

Utskottet konstaterar att ansvaret för fortbildning ligger hos arbetsgivarna. Utskottet ser positivt på de statliga stimulanserna för att öka förutsättningarna för en hög kompetens och goda arbetsvillkor, och på arbetet med en långsiktig kunskaps- och kvalitetsutveckling. Den riktade kompetenssatsningen inom

den sociala barn- och ungdomsvården omfattar bl.a. chefer och arbetsledare, och genom utvecklingsprogrammet Leda för Resultat har socialtjänstens ledningar i många förvaltningar fått nya verktyg för att utifrån kunskap leda och styra. Utskottet konstaterar vidare att Socialstyrelsen har uppdrag inom området. Det finns därför ingen anledning till något initiativ från riksdagen med hänsyn till motionsyrkandet om chefsutbildning inom den sociala omsorgen. Utskottet avstyrker motionsyrkandet.

För de anställda inom socialtjänsten handlar arbetet med barn och unga som far illa många gånger om att fatta svåra och ingripande beslut. Personalen i den sociala barn- och ungdomsvården behöver ha goda arbetsvillkor och en arbetssituation som gör det möjligt att vara tillgänglig för att kunna bygga upp en förtroendefull relation till barnet. Arbetsbelastningen för socialsekreterare diskuterades i en interpellationsdebatt i november 2014 då statsrådet Åsa Regnér anförde att regeringen tar resultaten om hög arbetsbelastning och stor omsättning på personal på stort allvar, särskilt inom den sociala barn- och ungdomsvården. En redogörelse lämnades även för statens åtgärder för att stärka en god kvalitet och en rättssäker myndighetsutövning. Utskottet konstaterar vidare att det pågår en kompetensutvecklingsinsats inom den sociala barn- och ungdomsvården där den primära målgruppen är socialsekreterare. Utskottet bedömer därför att det inte bör tas något initiativ med anledning av motionsyrkandena om arbetsbelastningen för socialsekreterare. Motionsyrkandena avstyrks.

Socialstyrelsens förslag om ett nationellt centrum för kunskap om våld och andra övergrepp mot barn bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Beredningen bör avvaktas och motionsyrkandena i frågan avstyrks.

Försörjningsstöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om prestationskrav för försörjningsstöd, om den ekonomiska situationen för personer med funktionsnedsättning och om att kostnader för internetabonnemang bör ingå i riksnormen för ekonomiskt bistånd. Vidare avslår riksdagen ett motionsyrkande om att ideella skadestånd till brottsoffer inte ska räknas som inkomst vid beräkningen av försörjningsstöd.

Motionerna

Prestationskrav för försörjningsstöd m.m.

I motion 2014/15:648 av Patrick Reslow (M) begärs ett tillkännagivande om en översyn av socialtjänstlagen i syfte att göra det möjligt att ställa krav på en motprestation för försörjningsstöd.

I motion 2014/15:2106 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att se över socialtjänstlagen för att införa tydliga nationella prestationskrav i samband med utbetalning av försörjningsstöd. Motionären föreslår vidare att ett högre försörjningsstöd ska erbjudas till dem som väljer att deltidsarbeta men som inte får en lön som överstiger ett 100-procentigt försörjningsstöd (yrkande 2).

Den ekonomiska situationen för personer med funktionsnedsättning m.m.

Enligt motion 2014/15:869 av Annika Eclund (KD) bör den ekonomiska situationen för personer med funktionsnedsättning ses över.

I motion 2014/15:716 av Sara Karlsson (S) begärs ett tillkännagivande om att kostnader för internetabonnemang bör ingå i riksnormen för ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen, alternativt läggas utanför normen på samma sätt som för exempelvis kostnaden för hemförsäkring.

Enligt motion 2014/15:758 av Eva-Lena Jansson (S) bör lagen ändras så att ideella skadestånd till brottsoffer inte räknas som inkomst vid beräkningen av försörjningsstöd.

Gällande rätt

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har enligt 4 kap. 1 § SoL rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

För att öka möjligheterna för personer med ekonomiskt bistånd att försörja sig själva genom arbete ändrades reglerna i SoL den 1 juli 2013. Samtidigt ökade socialtjänstens möjligheter att stimulera, uppmuntra och stödja dessa personer till egen försörjning. De nya reglerna innebär att när socialtjänsten beräknar om ett hushåll har rätt till ekonomiskt bistånd ska inte hela arbetsinkomsten räknas in. För den som har fått försörjningsstöd under sex månader i följd ska bara 75 procent av arbetsinkomsterna räknas in. Beräkningsregeln ska gälla under två år (4 kap. 1 b § SoL). Vidare fick socialnämnden ökade möjligheter att hänvisa en biståndsmottagare till praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. Detta gäller om Arbetsförmedlingen inte har kunnat erbjuda personen någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd (4 kap. 4 § SoL).

Socialnämnden bör i regel inte räkna med vissa faktiska inkomster, såsom skadestånd som den enskilde får för att kompensera ekonomiska förluster och som inte utgör ersättning för inkomstförlust (Socialstyrelsens allmänna råd SOSFS 2013:1 om ekonomiskt bistånd). Socialnämnden bör dock i regel räkna med försäkringsersättningar och skadestånd som kompenserar den enskilde för förlust av egendom som kunnat tillgodose hushållets behov genom att avyttras.

Ideellt skadestånd ska räknas som en tillgång vid beräkningen av rätten till bistånd för att behålla principen om biståndet som det yttersta skyddsnätet. Ömmande skäl utgör inte i sig något sakligt skäl för särbehandling (prop. 2000/01:80 s. 94–95). En individuell bedömning ska dock göras i varje enskilt fall. En person kan t.ex. ha fått ett ideellt skadestånd på grund av att han eller hon utsatts för ett brott och därför ha behov av långvariga och kostsamma behandlingar. Detta bör då rimligtvis beaktas vid biståndsbedömningen (prop. 2000/01:80 s. 95).

Ekonomiskt bistånd innefattar dels försörjningsstöd, dels bistånd till livsföringen i övrigt. Försörjningsstöd får enligt 4 kap. 3 § SoL lämnas för skäligena kostnader för

- livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning, telefon och tv-avgift
- boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.

Skäliga kostnader enligt första punkten ska i enlighet med vad regeringen närmare föreskriver beräknas enligt en norm som gäller för hela riket (riksnorm) på grundval av officiella prisundersökningar av olika hushållstypers konsumtion. Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl, ska socialnämnden dock beräkna dessa kostnader till en högre nivå. Nämnden får också i enskilda fall beräkna kostnaderna till en lägre nivå, om det finns särskilda skäl för detta. Med bistånd till livsföringen i övrigt avses ersättning för kostnader som ingår i en skälig levnadsnivå, men som inte förekommer så ofta som exempelvis kostnad för läkarvård, tandvård, glasögon, hemutrustning och flyttning. Riksnormen fastställs årligen av regeringen. I vissa kommunala styrdokument medges att tillgång till dator och internet ingår i en skälig levnadsnivå som berättigar till ekonomiskt bistånd och att detta i många fall gäller barnfamiljer.

Stöd och krav för arbetslösa personer som tar emot ekonomiskt bistånd

En särskild utredare har fått i uppdrag att utreda och föreslå hur stöd och krav avseende arbetslösa personer som tar emot ekonomiskt bistånd kan utvecklas (dir. 2014:39). Utredaren ska

- kartlägga och analysera vilka krav socialtjänsten ställer på den som söker ekonomiskt bistånd när det gäller att stå till arbetsmarknadens förfogande och att vara aktivt arbetssökande
- kartlägga och analysera hur socialtjänsten följer upp och kontrollerar att den som söker ekonomiskt bistånd uppfyller kraven att stå till arbetsmarknadens förfogande och vara aktivt arbetssökande
- vid behov lämna författningsförslag som tydliggör kraven på att stå till arbetsmarknadens förfogande och vara aktivt arbetssökande och som gör det möjligt för socialtjänsten att ställa liknande krav på den som ansöker om ekonomiskt bistånd som på den som får arbetslöshetsersättning

- vid behov lämna författningsförslag som gör det möjligt för socialtjänsten att vid bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd ta del av relevanta uppgifter i t.ex. den aktivitetsrapport som arbetssökande ska lämna in till Arbetsförmedlingen
- analysera konsekvenserna av författningsförslagen och föreslå hur socialtjänsten på ett effektivt sätt kan ta del av uppgifterna
- med utgångspunkt i Arbetsförmedlingens uppdrag att bryta och förhindra långvarig arbetslöshet kartlägga och analysera vilka stöd och insatser som Arbetsförmedlingen erbjuder personer som inte har arbetslöshetsersättning, aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 april 2015.

Tidigare behandling

Utskottet har behandlat motionsyrkanden om motprestationer för ekonomiskt bistånd m.m. i betänkande 2013/14:SoU12. Utskottet uttalade då följande (s. 28–29, 3 res. MP, SD, V), och riksdagen följde utskottet (prot. 2013/14:90):

Ekonomiskt bistånd är välfärdssystemets yttersta skyddsnet som kan träda in under korta perioder av försörjningsproblem när andra försörjningsmöjligheter är uttömda. Försörjningsstödet, i likhet med andra former av ekonomiskt bistånd, ska vara så kortvarigt som möjligt och bidra till att underlätta för en varaktig etablering på arbetsmarknaden. Reglerna i socialtjänstlagen ändrades den 1 juli 2013 för att öka möjligheterna för personer med ekonomiskt bistånd att försörja sig själva genom arbete. Samtidigt ökade socialtjänstens möjligheter att stimulera, uppmuntra och stödja dessa personer till egen försörjning. Utskottet anser inte att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av motionerna [...]. Motionerna avstyrks.

Motionsyrkanden om ideella skadestånds påverkan på försörjningsstödet har behandlats av utskottet tidigare, senast i betänkande 2012/13:SoU11 (s. 23, 2 res. S, V). Utskottet anförde då följande, och riksdagen följde utskottet (prot. 2012/13:85):

För att behålla principen om försörjningsstödet som det yttersta skyddsnetet ska ideellt skadestånd medräknas som tillgång vid bedömningen av den enskildes rätt till försörjningsstöd. En individuell bedömning ska dock göras i varje enskilt fall, se proposition 2000/01:80 s. 94–95. Riksdagen bör inte ta något initiativ med anledning av motionerna [...].

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om att inkludera bredbandskostnader m.m. i riksnormen, senast i betänkande 2013/14:SoU12. Utskottet uttalade då följande (s. 29), och riksdagen följde utskottet (prot. 2013/14:90):

Utskottet vidhåller sin bedömning att det inte behöver tas något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionsyrkanden om att inkludera dator, mjukvara och bredbandskostnader i riksnormen. Motion [...] avstyrks.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är av stor vikt att den som saknar ett arbete får stöd för att komma in på eller tillbaka till arbetsmarknaden och att relevanta krav ställs på individen att hitta en långsiktig egen försörjning. En särskild utredare har i uppdrag att utreda och föreslå hur stöd till och krav på arbetslösa personer som tar emot ekonomiskt bistånd kan utvecklas. Detta pågående arbete bör avväsktas. Motionsyrkandena om en översyn av socialtjänstlagen för att införa prestationskrav för försörjningsstöd får därmed anses åtminstone delvis tillgodosedda. Motionsyrkandena avstyrks.

Utskottet håller fast vid bedömningen att riksdagen inte behöver ta något initiativ med anledning av motionsyrkanden om att se över den ekonomiska situationen för personer med funktionsnedsättning, om att kostnader för internetabonnemang bör ingå i riksnormen för ekonomiskt bistånd och om att ideella skadestånd till brottsoffer inte ska räknas som inkomst vid beräkningen av försörjningsstöd. Motionsyrkandena om detta avstyrks.

Hemlöshet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om insatser mot hemlöshet, vräkning av barnfamiljer och hjälp till utsatta EU-medborgare m.m. Jämför reservation 6 (C, KD).

Motionerna

Insatser mot hemlöshet

I partimotion 2014/15:1900 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om vikten av att motverka hemlöshet. Motionärerna anser att alla kommuner där det finns hemlöshet bör arbeta utifrån modellen ”bostad först”. Metoden utgår från att se bostaden som ett grundläggande behov för alla, oavsett de eventuella problem som personen i fråga har. Utifrån detta erbjuds frivilliga och individuellt anpassade stödåtgärder.

Enligt motion 2014/15:2921 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 21 begärs ett tillkännagivande om att bekämpa hemlöshet. Motionärerna anför att en utredning om hur hemlösheten på bästa sätt kan lösas bör tillsättas.

I motion 2014/15:948 av Christer Engelhardt (S) begärs ett tillkännagivande om att möjligheterna till en bostadspolitik som förebygger hemlöshet bör ses över. Motionären framhåller att ambitionen måste vara att ingen ska vara hemlös. Det behövs ett brett spektrum av lösningar och modeller i arbetet mot hemlöshet. Fortfarande dominerar ”trappstegsmodellen” där individer med omfattande problematik successivt kan ta mer ansvar och så småningom

slussas ut i ordinarie boende. ”Bostad först”-modellen betonar däremot att individen först behöver en fast bostad för att kunna tillgodogöra sig de andra insatser som kommunen erbjuder.

Enligt motion 2014/15:2646 av Serkan Köse m.fl. (S) bör behovet av en ny strategi mot hemlöshet ses över. Motionärerna framhåller att ingen människa ska behöva leva i hemlöshet. Ändå är det inte alla kommuner i Sverige som i dag kan garantera sina invånare tak över huvudet. Rätten till en egen bostad är en mänsklig rättighet.

I motion 2014/15:333 av Niklas Karlsson (S) begärs ett tillkännagivande om alla människors tillgång till en egen bostad. Motionären anför att tillgången till en egen bostad är grundläggande för människor och att hemlöshet måste motverkas med målet att ingen människa ska vara hemlös.

Vräkning av barnfamiljer m.m.

Enligt motion 2014/15:121 av Jan Lindholm (MP) bör åtgärder vidtas för att barn inte ska behöva drabbas av bostadslöshet. Motionären anser att regeringen bör få i uppdrag att snarast återkomma med ett förslag till ändringar i socialtjänstlagen vad avser obligatoriska åtgärder när vräkning eller bostadslöshet av andra orsaker hotar barn.

I motion 2014/15:1140 av Carina Ohlsson m.fl. (S) begärs tillkännagivande om vräkningar av barnfamiljer. För ett säkerställa att barn inte vräks krävs det enligt motionärerna att fastighetsägaren eller hyresvärden anmäler samtliga vräkningar till socialtjänsten i kommunen innan vräkningen verkställs. Om inte denna anmälan bifogas ska kronofogden avstå från att verkställa vräkningen.

Hjälp till utsatta EU-medborgare

Enligt motion 2014/15:2337 av Edward Riedl (M) begärs ett tillkännagivande om att hjälpa utsatta EU-medborgare på ett värdigt sätt. Motionären anför att regeringen bör jobba tillsammans med de andra länderna inom EU för att förbättra skyddet för utsatta EU-medborgare där de kan tas om hand på ett värdigt sätt i det land de befinner sig.

Enligt motion 2014/15:2485 av Jan Ericson (M) behövs en svensk strategi för att minska EU-medborgares sociala utsatthet.

I motion 2014/15:1374 av Maria Ferm och Niclas Malmberg (båda MP) begärs ett tillkännagivande om behovet av att se över insatser för dem som tvingas tigga.

Gällande rätt

Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver (2 kap. 1 § SoL). Alla personer som vistas i en kommun kan ansöka om ekonomiskt eller

annat bistånd enligt bestämmelserna i SoL och har rätt till en individuell prövning. Rätten att ansöka om bistånd och socialtjänstens skyldighet att pröva en ansökan gäller även för EES-medborgare. Även de regler som gäller för ansvarsfördelningen mellan bostättnings- och vistelsekommun i 2 a kap. SoL gäller i tillämpliga delar för EES-medborgare.

På samma sätt som socialtjänsten ska göra en bedömning av varje enskilt fall i fråga om personer som bor i Sverige och som ansöker om bistånd i en annan kommun än hemkommunen ska socialtjänsten i varje enskilt fall bedöma om en EES-medborgare som söker bistånd har uppehållsrätt i Sverige eller inte och vilka biståndsinsatser som han eller hon kan ha rätt till. Personer som inte bedöms vara bosatta i den kommun där de tillfälligt vistas har endast rätt till bistånd för att avhjälpa en akut nödsituation som inte går att lösa på annat sätt. I praktiken innebär det oftast att personen får bistånd till mat, logi eller resa till hemkommunen. Detta resonemang kan föras även i förhållande till EES-medborgare som bedöms sakna uppehållsrätt och därmed inte har sin egentliga hemvist i Sverige. Vad som är nödvändig hjälp för att avhjälpa en akut nödsituation måste socialtjänsten bedöma i varje enskilt fall.

Socialnämnderna har ett särskilt ansvar för barn och unga. Huvudprincipen är att socialtjänsten ska behandla barn och unga som har uppehållsrätt i Sverige på samma sätt som barn och unga som är bosatta i Sverige. Barn som inte har uppehållsrätt i Sverige har som huvudregel endast rätt till sådana insatser från socialtjänsten som syftar till att avhjälpa en nödsituation. Vilka insatser som ska erbjudas avgörs från fall till fall. Om familjen inte har uppehållsrätt i Sverige men ändå väljer att stanna kvar här, måste socialtjänsten hantera situationen. Inom ramen för att utreda barnets behov och stöd och skydd kan socialnämnden även behöva kontakta sociala myndigheter i barnets hemland.

Den nationelle hemlöshetssamordnarens arbete

Den nationelle hemlöshetssamordnaren hade under perioden januari 2012 fram t.o.m. juli 2014 i uppdrag att stödja kommunerna i deras arbete med att skapa långsiktiga och hållbara strukturer och fungerande rutiner för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. Ett särskilt fokus låg på att förebygga vräkningar, främst bland barnfamiljer. Hemlöshetssamordnaren lämnade i juni 2014 sin slutrapport Bostad sökes – Slutrapport från den nationelle hemlöshetssamordnaren. Enligt regeringen är en slutsats från arbetet att inträdet på bostadsmarknaden för utsatta grupper måste underlättas (prop. 2014/15:1 utg.omr. 9 s. 152). Samordnarens funktion har enligt regeringen tydliggjort att det krävs en kommunövergripande samverkan för att komma till rätta med problematiken med hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. Detta gäller även samverkan med olika externa aktörer, bl.a. för att få fram bostäder för sociala ändamål och för att kunna bedriva ett effektivt vräkningsförebyggande arbete. Regeringen anser vidare att det är viktigt att vräkningar av familjer med barn fortsätter att minska, bl.a. genom en bättre samverkan mellan socialtjänst och hyresvärdar och genom att underlätta

inträdet på bostadsmarknaden för resurssvaga grupper (a. prop. s. 156 och 171).

Länsstyrelsernas och Boverkets arbete

Länsstyrelserna har i uppdrag att stödja kommunerna i arbetet med att underlätta inträdet på bostadsmarknaden för resurssvaga kvinnor och män och för personer som i övrigt har svårt att varaktigt etablera sig på bostadsmarknaden, motverka hemlöshet och förebygga avhysningar. Särskilt fokus ska ligga på familjer med barn. Länsstyrelserna ska särskilt föra fram behovet av att i ägar-direktiv även betona de kommunala bostadsföretagens sociala och allmännyttiga roll och i sitt arbete samverka med berörda myndigheter och aktörer. Länsstyrelserna ska redovisa de aktiviteter som genomförts och de erfarenheter som gjorts i fråga om uppdraget till Länsstyrelsen i Skåne län som i sin tur ska lämna en samlad rapport från länsstyrelserna till Regeringskansliet senast den 29 januari 2016.

Boverket har i uppdrag att beräkna och analysera kommunernas kostnader för den sekundära bostadsmarknaden och deras kostnader i övrigt för personer som inte har en egen bostad. Syftet med uppdraget är att få en bild av vad kostnaderna för de boendelösningar som kommunerna bistår med uppgår till. Arbetet ska genomföras i samarbete med Socialstyrelsen och i samråd med Sveriges Kommuner och Landsting och ska redovisas till Regeringskansliet senast den 31 augusti 2015.

Insatser för hemlösa EU-migranter i frågesvar

I en interpellationsdebatt om nationella insatser för hemlösa EU-migranter den 28 november 2014 anförde statsrådet Åsa Regnér följande:

Mats Persson tar upp en sida av den fria rörligheten för EES-medborgare som ställer nya krav på samhället att förhålla sig till. Vi möter flera människor från länder i Europa som har tagit sig hit i hopp om att få jobb men som sällan har förutsättningar för det och i stället tigger för sin försörjning. De är i många fall romer från Rumänien och Bulgarien men även från andra EU-länder, som på grund av stor fattigdom, antiziganism och utanförskap lämnar sina familjer och ger sig av till andra delar av Europa. De lever under ovärdiga förhållanden i vårt land och befinner sig i en utsatthet som kan få konsekvenser för hälsan och som innebär en risk för att utsättas för brott.

Den här situationen innebär en utmaning för samhället på flera plan. Jag vet att många kommuner arbetar på ett föredömligt sätt med denna nya grupp utsatta människor och att man försöker utveckla det sociala arbetet allteftersom.

Vissa kommuner lägger stort fokus på uppsökande arbete. Andra ger finansieringsstöd till idéburna organisationer. Några kommuner har i samarbete med idéburna organisationer startat härbärgen särskilt riktade till hemlösa EES-medborgare. En del kommuner och organisationer har varit på besök i Rumänien och har knutit värdefulla kontakter med lokala myndigheter och ideella organisationer. Likaså visar det svenska civilsamhället ett stort engagemang till stöd för dessa utsatta EES-medborgare.

En av grundtankarna med EU-samarbetet är att människor ska kunna söka sig till andra länder för arbete och studier, och vi ska fortsätta att värna om den fria rörligheten för EES-medborgare.

Det optimala vore förstås att ingen människa skulle lämna sitt hemland för att tigga på gatorna i andra länder. Men lösningen på problemet går inte att finna enbart hos en enskild aktör eller hos kommunerna, inte heller endast i Sverige eller i hemländerna. Det behövs insatser på flera plan på både kort och lång sikt i Sverige och i hemländerna för att skapa förutsättningar för dessa fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor.

Regeringens bestämda uppfattning är att hemländerna måste ta sitt fulla ansvar för sina medborgare. Regeringen har en konstruktiv dialog med Rumäniens regering, och vi tar även upp frågan inom ramen för EU-samarbetet.

Regeringen avser att fortsätta arbetet bilateralt och inom EU för att arbetet med särskilt utsatta grupper, inte minst romer, ska förstärkas. En central fråga är att EU:s medlemsländer ska utnyttja de strukturfondsmedel som ska komma de utsatta grupperna till del.

Jag förstår att kommunerna upplever en osäkerhet kring hur de ska arbeta med denna grupp.

En nationell samordnare för arbetet med utsatta EES-medborgare m.m.

För att samordna arbetet inom Sverige med utsatta EES-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige utsåg regeringen den 29 januari 2015 Martin Valfridsson till nationell samordnare. Uppdraget innebär att stödja det arbete som utförs av myndigheter, kommuner, landsting och organisationer som möter utsatta EES-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige, dvs. högst tre månader, och som inte har uppehållsrätt (dir. 2015:9). Syftet är att ge aktörerna stöd i deras arbete med att skapa långsiktigt hållbara förutsättningar för samverkan och förbättra situationen för socialt utsatta personer från EES-länderna. Den nationella samordnaren ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet senast den 1 februari 2016.

Regeringen har inlett ett samarbete med Rumänien kring frågor om social utsatthet. I samtal i Stockholm i januari 2015 om att främja föreningslivets aktiva roll för att hjälpa socialt utsatta EU-medborgare lyftes behovet av framgångsrika arbetsmetoder fram. Vidare framfördes en önskan om en ökad samordning mellan civilsamhället, kommunerna och staten. Länderna kommer att fortsätta dialogen och fördjupa sitt samarbete.

Fonden för europeiskt bistånd till de sämst ställda (FEAD) stöder EU-ländernas åtgärder för att ge materiellt stöd till de sämst ställda. Fonden används för att komplettera nationella strategier för hållbar fattigdomsutrotning och social delaktighet. Syftet med det svenska programmet är att bistå ekonomiskt och socialt utsatta EU- och EES-medborgare när de vistas tillfälligt i Sverige, under högst tre månader, utan uppehållsrätt. Fonden ska åtgärda de värsta formerna av fattigdom genom att erbjuda icke-finansiellt bistånd till dem som har det sämst ställt. Det handlar om samhällsinformation, t.ex. vägbeskrivningar till härbärgen, dusch och toaletterum, information om villkor, rättigheter och skyldigheter som finns i Sverige och insatser för att främja hälsa och förebygga

ohälsa. För Sveriges del omfattar fonden ca 13 miljoner kronor årligen under perioden 2015–2020. Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet) kommer att vara den förvaltande och attesterande myndigheten för fonden.

Tidigare behandling

I betänkande 2013/14:SoU12 behandlade utskottet motionsyrkanden om hemlöshet. Utskottet uttalade då följande (s. 29, 1 res. V), och riksdagen följde utskottet (prot. 2013/14:90):

Utskottet vidhåller också att hemlöshet är ett socialpolitiskt och ett bostadspolitiskt problem som kräver insatser av och samverkan mellan flera olika aktörer. En nationell hemlöshetssamordnare finns sedan 2012 som stöder kommunerna i deras arbete med att skapa långsiktiga och hållbara strukturer och fungerande rutiner för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. Utskottet noterar även arbetet mot hemlöshet vid Socialstyrelsen, länsstyrelserna, samt inom EU. Riksdagen bör inte ta något initiativ. Motion [...] avstyrks.

Utskottets ställningstagande

För närvarande har länsstyrelserna i uppdrag att stödja kommunerna i arbetet med att underlätta inträdet på bostadsmarknaden, motverka hemlöshet och förebygga avhysningar. Särskilt fokus ska ligga på familjer med barn. Utskottet anser att detta arbete och Boverkets pågående arbete med att beräkna och analysera kostnader bör avvaktas. Utskottet avstyrker därmed motionsyrkandena om insatser mot hemlöshet och vräkning av barnfamiljer m.m.

Utskottet vill framhålla att genom en förbättrad samverkan kan det tillfälliga stödet till utsatta EES-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige och som inte har uppehållsrätt utformas på ett ändamålsenligt sätt. Utskottet noterar att regeringen i januari 2015 tillsatte en nationell samordnare, Martin Valfridsson, för att stödja det arbete som utförs av myndigheter, kommuner, landsting och organisationer som möter dessa personer. I samordnarens uppdrag ingår bl.a. att främja ett erfarenhetsutbyte och en samverkan mellan berörda aktörer och att främja kontakter mellan aktörer i Sverige och aktörer i de utsatta EES-medborgarnas hemländer. Utskottet konstaterar vidare att statsrådet Åsa Regnér i frågesvar i november 2014 redogjorde för insatserna för hemlösa EU-migranter. Med hänsyn till det pågående arbetet anser utskottet att det inte behövs något initiativ i fråga om motionsyrkandena om hjälp till utsatta EU-medborgare. Motionsyrkandena får anses åtminstone delvis tillgodosedda och avstyrks.

Barnkonventionen som svensk lag m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att barnkonventionen bör bli svensk lag och om en ratificering av tilläggsprotokollet till barnkonventionen om att inrätta en internationell klagomekanism.

Motionerna

Barnkonventionen som svensk lag

Enligt kommittémotion 2014/15:1609 av Barbro Westerholm m.fl. (FP) bör barnkonventionen bli svensk lag. Motionärerna framhåller att det skulle tydliggöra att barn är personer med egna rättigheter och att domstolar och myndigheter m.fl. skulle ta konventionens krav på större allvar. I följande motioner finns likadana eller liknande yrkanden: 2014/15:2437 av Désirée Pethrus m.fl. (KD), 2014/15:449 av Phia Andersson m.fl. (S), 2014/15:1200 av Jennie Nilsson (S) yrkande 2, motion 2014/15:2300 av Hillevi Larsson m.fl. (S) i denna del, 2014/15:2302 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) och 2014/15:122 av Jan Lindholm (MP).

Enligt motion 2014/15:1174 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S) bör barnperspektivet inom socialtjänsten säkras. Motionärerna framhåller att det förhållandet att barnkonventionen blir lag kan bidra till att man stärker rutiner för barnperspektivet inom socialtjänsten.

Ratificering av tilläggsprotokollet till barnkonventionen om att inrätta en internationell klagomekanism

Enligt motion 2014/15:1342 av Ulrika Carlsson i Skövde och Solveig Zander (båda C) måste barn ha klagorätt när deras rättigheter kränks. Motionärerna instämmer med barnombudsmännen i de nordiska länderna att det är mycket angeläget att ta ställning för att stärka barnets rättigheter genom att signera och ratificera det tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen som ger barn klagorätt till FN:s barnrättskommitté.

I motion 2014/15:2300 av Hillevi Larsson m.fl. (S) i denna del begärs ett tillkännagivande om ratificering av barnkonventionens tilläggsprotokoll om att inrätta en internationell klagomekanism.

Barnrättighetsutredningen m.m.

Barnrättighetsutredningen har i uppdrag att inom särskilt angelägna områden kartlägga hur tillämpningen av lagar och andra föreskrifter överensstämmer med barnets rättigheter enligt FN:s konvention om barnets rättigheter och de tilläggsprotokoll som Sverige har tillträtt (dir. 2013:35). Utredningen ska också analysera för- och nackdelar med att inkorporera barnkonventionen i svensk rätt. Vidare ingår att analysera erfarenheter i andra länder, både länder

som har och inte har inkorporerat barnkonventionen och att analysera konkreta skillnader inom barnrättsområdet mellan Sverige och länder som har inkorporerat barnkonventionen.

Mot bakgrund av att regeringen påbörjade arbetet med att göra barnkonventionen till svensk lag fick Barnrättighetsutredningen i februari 2015 ett utökat uppdrag (dir. 2015:17). Utredaren ska

- lämna förslag till en lag om inkorporering av barnkonventionen
- belysa vilka principer som kan bli aktuella vid en eventuell konflikt mellan barnkonventionens bestämmelser och svensk lagstiftning, samt hur barnkonventionens bestämmelser kan få genomslag vid en sådan konflikt
- belysa vilken vägledning som kan behövas för att tolka konventionen
- lyfta fram vilka åtgärder i övrigt som kan behöva vidtas vid en inkorporering av barnkonventionen.

Uppdraget förlängdes och ska i sin helhet redovisas senast 28 februari 2016.

Den 17 mars 2015 informerade Åsa Regnér utskottet om barnkonventionen och FN:s barnrättskommitté och anförde då att när Barnrättighetsutredningen har lämnat sin slutredovisning planeras en remissrunda och att arbetet med att ta fram en proposition beräknas påbörjas under sommaren 2016.

Barnkonventionens tredje tilläggsprotokoll om att inrätta en internationell klagomålsprocedur bereds enligt Socialdepartementet för närvarande inom Regeringskansliet.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om inkorporering av barnkonventionen i svensk lagstiftning, senast i betänkande 2013/14:SoU23. Utskottet uttalade då följande (s. 11, res. S, MP, V), och riksdagen följde utskottet (prot. 2013/14:124, rskr. 2013/14:325-326):

Målet för barnrättspolitiken är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. Barnrättspolitiken utgår från konventionen om barnets rättigheter. Lagstiftning är statens främsta instrument för att garantera att barnets rättigheter tillgodoses i verksamheter, beslut och åtgärder som rör det enskilda barnet och barn som kollektiv.

Utskottet välkomnar att regeringen har tillsatt en särskild utredare för att göra en översyn av barnets rättigheter i svensk rätt. [...] Riksdagen bör inte föregripa resultatet av uppdraget, [...]. Motionerna [...] avstyrks. Motionerna [...] får anses i huvudsak tillgodosedda och avstyrks.

I det nämnda betänkandet behandlades även motionsyrkanden om ratificering av barnkonventionens tredje tilläggsprotokoll. Utskottet uttalade då följande (s. 11, res. MP+V), och riksdagen följde utskottet (prot. 2013/14:124, rskr. 2013/14:325-326):

Utskottet noterar att frågan om ratificering av barnkonventionens tredje tilläggsprotokoll om en internationell klagomekanism bereds inom Regeringskansliet. Riksdagen bör inte ta något initiativ med anledning av motionerna [...]. Motionerna avstyrks.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på att regeringen har påbörjat arbetet med att göra barnkonventionen till svensk lag och det utökade uppdraget till Barnrättighetsutredningen. I Barnrättighetsutredningens uppdrag ingår nu att lämna förslag till en lag om inkorporering av barnkonventionen och att belysa vilka principer som kan bli aktuella vid en konflikt mellan barnkonventionens bestämmelser och svensk lagstiftning, samt vilka åtgärder som kan behöva vidtas vid en inkorporering m.m. (dir. 2015:17). Motionsyrkandena om barnkonventionen som svensk lag är helt eller delvis tillgodosedda. Yrkandena avstyrks.

Frågan om en ratificering av barnkonventionens tredje tilläggsprotokoll om att inrätta en internationell klagomekanism bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet anser att beredningen bör avvaktas och avstyrker därmed motionsyrkandena om detta.

Anmälningsskyldighet m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. anmälningsskyldighet och förlängd arkiveringsperiod för utredningshandlingar som rör barn.

Jämför reservation 7 (M).

Motionerna

Anmälningsskyldighet m.m.

I kommittémotion 2014/15:2664 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 20 begärs ett tillkännagivande om att mödrahälsovården, barnhälsovården, tandvården, förskolorna och skolorna ska verka för att tidigt och snabbt fånga upp barn med risk att hamna i olika former av utanförskap.

Enligt motion 2014/15:1811 av Jessika Roswall (M) bör socialtjänstlagen ändras så att anmälningsskyldighet också ska omfatta gravida kvinnor med ofödda barn.

Enligt motion 2014/15:1897 av Ellen Juntti (M) bör Skolverket, Socialstyrelsen och andra berörda myndigheter ges i uppdrag att ta fram nationella

handlingsplaner mot brott mot barn och säkerställa att dessa handlingsplaner finns på varje arbetsplats där det råder anmälningsskyldighet. Motionären anför att detta bör göras för att öka anmälningsskyldigheten och skapa tydliga rutiner.

I motion 2014/15:2623 av Lotta Olsson (M) begärs ett tillkännagivande om barn som far illa. För att barn som behöver stöd ska få det behöver enligt motionären lagstiftningen ses över så att en orosanmälan kan skickas till den kommun dit familjen flyttar. Alternativt ska en anmälan finnas på riksnivå, så att alla nyinflyttade barn snabbt ska kunna få stöd.

I motion 2014/15:2062 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S) begärs förbättringar för en snabb hantering av anmälningar om barn som riskerar att utsättas för våld eller skador.

Förlängd arkiveringstid för utredningshandlingar som gäller barn

I motion 2014/15:1896 av Ellen Juntti (M) begärs ett tillkännagivande om att socialtjänsten ska förlänga arkiveringstiden för utredningshandlingar som gäller brott mot barn till minst tio år. Motionären anför att det är vanligt att barn väljer att först senare i livet berätta om brott som de utsatts för när de var små.

Bakgrund och gällande rätt

För att stärka stödet och skyddet för barn och ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa ändrades socialtjänstlagen den 1 januari 2013 (prop. 2012/13:10, bet. 2012/13:SoU4, rskr. 2012/13:51). Barnrättsperspektivet stärktes genom att barnets bästa ska vara avgörande vid beslut och andra åtgärder som gäller vård eller behandling. Ett barn ska få möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som gäller barnet. Om barnet inte framför sina åsikter ska hans eller hennes inställning så långt det är möjligt klarläggas på annat sätt. Andra lagändringar från det datumet innebär följande:

- Kriterierna för när vissa myndigheter och yrkesverksamma är skyldiga att anmäla att ett barn far illa och när allmänheten bör göra en anmälan ändrades till att gälla när man får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa.
- När socialnämnden har fått in en anmälan som gäller barn eller unga ska nämnden omedelbart göra en s.k. skyddsbedömning. Beslut om att inleda eller inte inleda en utredning ska i normala fall fattas inom 14 dagar.
- Socialnämnden ska se till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden.
- Öppna insatser ska kunna ges till barn som fyllt 15 år även utan vårdnadshavarens samtycke.

Uppföljning av de nya bestämmelserna och en nationell samordnare för den sociala barn och ungdomsvården

Socialstyrelsen har i uppdrag att följa upp de nya bestämmelserna om stärkt stöd och skydd för barn och unga som infördes i SoL i januari 2013. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 december 2015 (S2013/6265/FST[delvis]).

Regeringen har tillsatt en nationell samordnare för den sociala barn- och ungdomsvården, Cecilia Grefve (dnr S2014/6314). Uppdraget sträcker sig från den 1 november 2014 t.o.m. den 30 april 2017. Den nationella samordnaren ska i dialog med minst 50 kommuner stärka och stödja socialtjänsten i arbetet med den sociala barn- och ungdomsvården. Arbetet ska stimulera och inspirera socialtjänsten att utveckla verksamheten på bästa möjliga vis för att möta de utmaningar som finns. I dialogen med kommunerna kan också kommunernas förutsättningar för att ge stöd och skydd till barn och unga belysas samt om det nationella stödet är ändamålsenligt utformat. Arbetet ska bedrivas i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting och de regionala utvecklingsledningarna för barn och unga. Den nationella samordnaren ska samråda med berörda myndigheter och andra aktörer som samordnaren anser vara relevanta för uppdragets genomförande.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade motionsyrkande om anmälan av missförhållanden i betänkande 2012/13:SoU4. Utskottet uttalade då följande (s. 26–27, 1 res. MP), och riksdagen följde utskottet (prot. 2012/13:29):

Utskottet konstaterar att regeringens förslag i denna del innebär ett förtydligande av kriterierna för när en anmälan ska göras. Genom den föreslagna formuleringen ”får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa” behövs anmälaren inte sätta sig in i om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd utan kan utgå från sina egna iakttagelser och sin egen bedömning av om ett barn far illa eller misstänks fara illa. Vad som innefattas i begreppet ”fara illa” varierar av naturliga skäl beroende på barnets ålder och förhållandena i övrigt. Den ändrade formuleringen är enligt regeringen inte avsedd att vare sig begränsa eller utvidga den grupp barn som i dag förväntas bli anmäld till socialtjänsten. Den utgår i stället från förhållanden när socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd.

Utskottet delar bedömningen att förtydligandet i 14 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453) underlättar för anmälaren att avgöra när en anmälan ska respektive bör göras och anser att formuleringen utgör ett tillräckligt skydd för barnet.

Utskottet ställer sig således bakom propositionen i denna del och tillstyrker regeringens förslag till lag om ändring i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453). Motion [...] avstyrks.

I det nämnda betänkandet behandlade utskottet även ett motionsyrkande om förlängd arkiveringsstid för utredningshandlingar som gäller barn. Utskottet ansåg då att riksdagen inte borde ta något initiativ och avstyrkte yrkandet (s. 25), och riksdagen följde utskottet (prot. 2012/13:29).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar Socialstyrelsens uppdrag att följa upp de nya bestämmelserna om stärkt stöd och skydd för barn och unga. Vidare ska den nationelle samordnaren för den sociala barn- och ungdomsvården i dialog med kommuner stärka och stödja socialtjänsten i deras arbete med den sociala barn- och ungdomsvården. I dialogen med kommunerna kan kommunernas förutsättningar för att ge stöd och skydd till barn och unga belysas och om det nationella stödet är ändamålsenligt utformat. Utskottet anser att de pågående arbetena bör avvaktas. Motionsyrkandena om anmälningsplikt m.m. avstyrks.

Utskottet håller fast vid bedömningen att det inte behövs något initiativ med anledning av motionsyrkandet om en förlängd arkiveringstid för utredningshandlingar som gäller barn. Motionsyrkandet avstyrks.

Nya placeringsformer för barn och unga m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om nya placeringsformer för barn och unga och om rätt till utbildning vid placering utanför hemmet. Riksdagen avslår vidare motionsyrkanden om det allmännas ansvar när barn far illa och om omhändertagna barn i Norge.

Jämför reservationerna 8 (M), 9 (C) och 10 (V).

Motionerna

Nya placeringsformer för barn och unga m.m.

I kommittémotion 2014/15:2663 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att snarast under valperioden utveckla en strategi för när, hur och med vilka mål barn ska tas om hand och placeras i t.ex. familjehem. Enligt motionärerna bör vidare fler hel- och halvprofessionella fosterfamiljer utredas, liksom de stöd, rutiner och ersättningar som tillämpas för att ge familjehem bättre förutsättningar (yrkandena 3 och 11). Motionärerna begär vidare tillkännagivanden dels om att de verksamheter som drivs i privat regi och som finns via förstärkt familjehemsvård endast ska få bedrivas om de har tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) och dels om en nationell översyn för att säkra rekryteringen av familjehem och jourhem (yrkandena 12–13).

Enligt motion 2014/15:354 av Lotta Finstorp och Elisabeth Svantesson (båda M) bör mobil- och internetanvändning för ungdomar på hem för vård eller boende (HVB) begränsas. Motionärerna anför att barn och ungdomar på HVB är i behov av ett särskilt skyddsperspektiv. Man bör utreda om det utifrån

individuella bedömningar går att helt eller tillfälligt ge HVB möjlighet att begränsa mobil- och internetanvändningen för ungdomar som placerats för behandling enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen eller 11 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, förkortad LVU.

I motion 2014/15:590 av Helena Bouveng (M) begärs ett tillkännagivande om stödboende för unga. Motionären anför att det behövs bra alternativ till hem och institutioner, dvs. fosterfamiljer och institutionshem.

I motion 2014/15:1503 av Gunilla Nordgren (M) begärs ett tillkännagivande om att se över reglerna i socialtjänstlagen om akuta placeringar i s.k. jourhem. Motionären anför att en översyn bör göras av de regler i socialtjänstlagen som socialnämnden har att förhålla sig till när det gäller akuta placeringar på jourhem som är godkända och utredda av andra kommuner. I detta kan ingå att se över utredningstiden och möjligheten att räkna jourhem som är utredda och godkända av en annan kommuns socialnämnd än barnets hemkommun som godkända i det akuta skedet.

Enligt motion 2014/15:1838 av Thomas Finnborg (M) bör en översyn göras av de stöd, rutiner och ersättningar som tillämpas inom områdets alla delar för att underlätta verksamheten och förutsättningarna för familjehem.

I motion 2014/15:1890 av Pia Hallström (M) begärs ett tillkännagivande om att kontrollera föräldrarnas allmänna lämplighet. Motionären framhåller att möjligheten att utbilda fosterföräldrar, tillåta oanmälda besök och kontrollera belastningsregister bör ses över.

Enligt motion 2014/15:830 av Rickard Nordin (C) bör övergången från LVU till lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall eller lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård ses över. Motionären anför att när en person som har haft dokumenterade missbruksproblem eller lidit av psykisk ohälsa sedan tidigare fyller 18 år och blir myndig, får personen utan vidare själv besluta om han eller hon vill ha hjälp eller inte. Personerna har för det allra mesta varit omhändertagna enligt LVU, men när de fyller 18 år är den lagen inte längre tillämplig.

I motion 2014/15:2432 av Anders W Jonsson (C) begärs ett tillkännagivande om att införa skärpta krav på medicinska och pedagogiska grundutredningar av omhändertagna barn och ungdomar. Motionären anför att med en lagstadgad rättighet till utredning av de behov som är kopplade till hälsa och utbildning skulle samhällsvårdade barn och ungdomar få möjlighet till stöd i ett tidigare skede.

I motion 2014/15:851 av Roland Utbult (KD) begärs ett tillkännagivande om en översyn av familjehemmens uppdrag och hur man undviker sammanbrott som resulterar i omplacering av barn.

Enligt motion 2014/15:1646 av Penilla Gunther (KD) bör de ekonomiska villkoren för familjehemsföräldrar ses över. Motionären framhåller att det kanske kan bidra till att fler vågar ta på sig ett sådant uppdrag.

I kommittémotion 2014/15:2960 yrkande 15 av Per Ramhorn m.fl. (SD) begärs ett tillkännagivande om nationella riktlinjer för vård av barn och unga.

Motionärerna anser att det måste finnas en väl fungerande samhällsvård och att högre krav bör ställas på utförarna.

Enligt motion 2014/15:1141 av Åsa Lindestam (S) bör regelverket för HVB som drivs i vinstsyfte ses över. Motionären påpekar att det kan vara mycket lönsamt att driva HVB och att det de senaste åren har uppmärksammats att ägare till privata HVB har gjort stora vinster, trots att bemanningen varit otillräcklig.

I motion 2014/15:2819 av Jan-Olof Larsson (S) begärs ett tillkännagivande om att se över kraven på de organisationer som bedriver konsulentstött familjehemsvård och undersöka möjligheten att ställa krav på certifiering eller auktorisation av dessa.

I motion 2014/15:2830 av Hillevi Larsson (S) yrkandena 1 och 2 begärs tillkännagivanden om att se över möjligheterna att införa tillståndsgivning för offentligt drivna HVB och om att skärpa kraven för tillståndsgivning för alla HVB. Motionären påpekar även att tillståndet att driva HVB ska kunna upphävas vid återkommande brister på HVB som inte rättas till (yrkande 3).

I kommittémotion 2014/15:79 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag på alternativ till HVB för ensamkommande flyktingbarn. Motionärerna noterar att en annan boendeform, utan vinstintressen, skulle göra det möjligt för kommunerna att ta emot fler ensamkommande flyktingbarn.

Rätt till utbildning vid placering utanför hemmet

I motion 2014/15:1819 av Thomas Finnborg (M) begärs ett tillkännagivande om utbildningsstöd för familjehemsplacerade barn. Motionären påpekar bl.a. möjligheten att arbeta vidare med att förbättra skolresultaten för familjehemsplacerade barn exempelvis genom att ge Socialstyrelsen i uppdrag att driva frågan vidare.

I motion 2014/15:1634 av Gunilla Nordgren (M) begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheten till nationella riktlinjer för socialtjänsten när det gäller uppföljning av barn som placeras i fosterhem eller på institution och att hitta samverkansrutiner med barnens hemkommuner för att skolplikten ska fullgöras.

Det allmännas ansvar när barn far illa

Enligt motion 2014/15:873 av Roland Utbult (KD) bör kommunen göras skadeståndsansvarig när ett barn eller en ungdom som har omhändertagits av sociala myndigheter drabbas av vanvård eller andra övergrepp.

I motion 2014/15:469 av Hillevi Larsson (S) begärs ett tillkännagivande om behovet av ansvarsutkrävande när omhändertagna barn dör. Motionären framhåller att en ansvarsutredning bör vara obligatorisk när ett omhändertaget barn dör. I fall där grova fel framkommer i utredningen eller barnet har utsatts för brott måste detta få konsekvenser för de ansvariga. Samma motionär begär i

motion 2014/15:748 att möjligheterna till förtydligade rättigheter för omhändertagna barn ses över. Motionären anser att i fall där en ansvarig kommun grovt har försummat sin plikt att säkerställa barnets rätt till utbildning och hälso- och sjukvård bör barnet ha rätt att kräva ekonomisk kompensation från kommunen. I motionerna 2014/15:515 och 2014/15:516 föreslår samma motionär tillkännagivanden om sanktioner vid myndighetsmissbruk mot barn samt oberoende ombud för och skadestånd till vanvårdade barn.

Omhändertagna svenska barn i Norge

Enligt motion 2014/15:2058 av Jonas Gunnarsson (S) bör regeringen ta initiativ till åtgärder som möjliggör att fall med omhändertagna svenska barn i Norge överförs till svenska myndigheter. Motionären framhåller att det finns fall där svenska barn har omhändertagits av myndigheter när barnen har vistats i Norge med sina föräldrar. När föräldrarna sedan flyttat tillbaka till Sverige har barnen fortsatt hållits omhändertagna av de norska myndigheterna.

Gällande rätt

Socialnämnden ska enligt 6 kap. 1 § SoL sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende (HVB). Socialnämnden ansvarar för att den som genom nämndens försorg har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård. Vården bör utformas så att den främjar den enskildes samhörighet med anhöriga och andra närstående samt kontakt med hemmiljön.

Uppgifter ur Rikspolisstyrelsens belastnings- och misstankeregister bör hämtas in när det gäller tilltänkta familjehem, se 4 kap. 5 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2012:11) om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende.

Ansaret för att bevaka en elevs rätt till utbildning och skolplikt ligger på elevens hemkommun och regleras i 7 kap. 21 § skollagen. Med hemkommun avses enligt 29 kap. 6 § skollagen den kommun där eleven är folkbokförd. Skolplikten motsvaras av en rätt till utbildning och startar höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år och upphör i normalfallet vid utgången av vårterminen det nionde skolåret, se 7 kap. 10 och 12 §§.

Elever som placeras i familjehem folkbokförs i den kommun där familjehemmet ligger enligt folkbokföringslagen (1991:481). Ansaret för skolplikten och rätten till utbildning överförs då enligt skollagen till den nya hemkommunen och den nya skolhuvudmannen. Elever som vistas på institutioner för sjukvård, vård av unga, kriminalvård eller vård av missbrukare är undantagna från regeln om dygnsvila och är därför fortsatt folkbokförda i sin ursprungliga hemkommun, se 9 § första stycket 3 folkbokföringslagen. Även ansaret för skolplikt och utbildning för de elever som vårdas på HVB ligger kvar på den ursprungliga hemkommunen. Hemkommunen ska enligt skollagen se till att

skolpliktiga barn som inte går i kommunens egna skolor får föreskriven utbildning på något annat sätt. Även skolhuvudmannen har enligt 7 kap. 22 § skollagen till uppgift att se till att eleverna fullgör sin skolgång.

Av en s.k. genomförandeplan ska det framgå vilka åtgärder som planeras för att barnet eller den unge ska få bl.a. lämplig utbildning i förskolan eller skolan, se 7 kap. 3 § Socialstyrelsens ovannämnda föreskrifter och allmänna råd om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende.

LVU-utredningen

Utredningen om tvångsvård, nedan kallad LVU-utredningen ser över bestämmelserna i LVU och analyserar behovet av förändringar och förtydliganden av regelverket (dir. 2012:79). Vissa frågor som berör socialtjänstlagen ingår också i uppdraget. Av direktivet framgår att syftet med utredningen är att ytterligare stärka barnrättsperspektivet och rättssäkerheten för barn och unga som tvångsvårdas enligt LVU samt att bidra till kvalitetsutveckling inom den sociala barn- och ungdomsvården, med särskilt fokus på tvångsvård. Den särskilda utredaren ska bl.a.

- göra en övergripande översyn av bestämmelserna om tvångsvård av barn och unga enligt LVU
- se över vissa frågor som berör både LVU och SoL, t.ex. om kraven på familjehems- och jourhemsföräldrars lämplighet bör skärpas
- analysera om privata konsulentstödda verksamheter i vissa fall bör vara tillståndspliktiga
- se över av bestämmelserna som reglerar Statens institutionsstyrelsens verksamhet vid de särskilda ungdomshemmen, bl.a. de särskilda befogenheterna
- se över tillämpningen av förebyggande insatser enligt LVU
- analysera hur samverkan mellan olika myndigheter och andra relevanta aktörer i samband med att barn tvångsvårdas enligt LVU kan förbättras
- analysera gränsdragningen mellan familjehem och hem för vård eller boende och lämna förslag om hur kraven på dessa verksamheter bör utformas för att ge förutsättningar för en god och säker vård
- analysera gränsdragningen mellan tvångsvård enligt LVU och lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, förkortad LPT.

LVU-utredningens uppdrag ska slutredovisas senast den 15 juni 2015.

Fler placeringsalternativ för barns och ungas boende, vård och uppfostran

Ett av förslagen i LVU-utredningens delbetänkande Boende utanför det egna hemmet – placeringsformer för barn och unga (SOU 2014:3) är att familjehem och jourhem ska utredas i två steg. I det första steget ska hemmets allmänna

lämplighet utredas och leda fram till ett beslut om medgivande. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till de tilltänkta familjehems- eller jourhemsföräldrarnas personliga egenskaper, hälsa och sociala förhållanden samt deras förmåga att ge den omvårdnad och fostran som placerade barn i allmänhet behöver. En kontroll ska alltid göras i Rikspolisstyrelsens misstanke- och belastningsregister. I nästa steg – inför en placering – ska en bedömning göras om hemmet kan tillgodose det specifika barnets behov. Inför varje ny placering i hemmet ska en förnyad registerkontroll göras. För att öka säkerheten för barn som placeras i jourhem föreslår utredningen därför att varje kommun som avser att anlita ett visst jourhem måste utreda och lämna ett medgivande. Medgivandet ska omprövas varje år, vilket bidrar till att insynen i jourhemmen ökar och kontakten mellan socialtjänsten och hemmet stärks. Vid omprövningen ska en förnyad registerkontroll göras.

LVU-utredningen lägger i delbetänkandet fram ytterligare förslag för en trygg och säker vård i familjehem och jourhem.

- Ett obligatoriskt krav på genomgången grundläggande utbildning för blivande familjehems- och jourhemsföräldrar.
- Konsulentverksamheter ska få bedrivas endast efter tillstånd från Ivo.
- Det bör införas en bestämmelse om att Ivo ska genomföra regelbunden tillsyn av hur kommunerna planerar och genomför familjehems- och jourhemsvården.
- Det behövs nationella insatser för att säkra rekryteringen av familjehem och jourhem i framtiden. Det behövs en samlad informationssatsning riktad till allmänheten för att öka intresset för rollen som familjehems- och jourhemsförälder.
- Det bör inrättas ett nationellt centrum för familjehemsvården, med syfte att bidra till fortsatt utveckling av vården.

LVU-utredningens delbetänkande bereds för närvarande inom Regeringskansliet, och en proposition om nya placeringsformer för barn och unga har aviserats till september 2015.

HVB och mobiltelefoner

I ett frågesvar om HVB och mobiltelefoner anförde statsrådet Åsa Regnér följande den 18 februari 2015 (fr. 2014/15:212):

Lotta Finstorp har frågat mig om jag avser att utreda om HVB-hemmen bör få en möjlighet att utifrån individuella bedömningar helt eller delvis begränsa mobil- och internetanvändningen för de ungdomar som har placerats där för behandling med stöd av socialtjänstlagen eller lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

Socialnämnden ska verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden. Utgångspunkten är att alla insatser till skydd och stöd för barn och unga ska ske under frivilliga former. I syfte att ge utsatta barn och unga det stöd de behöver har socialnämnden i vissa fall möjlighet att ingripa även om behövlig vård inte kan ges på frivillig väg, vilket regleras i LVU. Barnets bästa ska vara avgörande för allt som görs och barnet ska ha rätt att komma till tals i frågor som rör henne eller honom.

Utredningen om tvångsvård för barn och unga har i uppdrag att göra en översyn av bestämmelserna i LVU. [– –] Jag har fått information om att utredningen särskilt ser över frågan om ungdomars användning av mobiltelefoner och annan informationsteknik.

Rätt till utbildning vid placering utanför hemmet

Riksdagen antog den 18 mars 2015 ändringar i skollagen som bl.a. syftar till att säkerställa att elever som vistas i ett hem för vård eller boende (HVB) ska få undervisning (prop. 2014/15:34, bet. 2014/15:UbU4, prot. 2014/15:74). Det förtydligas att en elev som vistas på ett HVB har rätt att bli mottagen i en skola i den kommun där hon eller han befinner sig. Bestämmelserna avser grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Ändringarna träder i kraft den 1 juli 2015.

I betänkandet Utbildning för elever i samhällsvård och fjärr- och distansundervisning (SOU 2012:76), som ligger till grund för den nyssnämnda propositionen, bedömdes även att socialnämnden i samarbete med den nämnd som ansvarar för utbildning i kommunen (utbildningsnämnden) bör ansvara för att ett samverkansavtal upprättas i kommunen för att reglera respektive parts ansvar för barn som placeras i samhällsvård och byter skola. Förslaget om samverkan finns inte med i den nämnda propositionen. Enligt uppgift från Utbildningsdepartementet bedömer man att fler av betänkandets förslag ska behandlas framöver.

Socialstyrelsen och Skolverket har på regeringens uppdrag tagit fram en vägledning för att stötta samverkan kring de placerade barnen i utbildnings- och hälsofrågor (skr. 2013/14:91 s. 76). För att vidare stärka placerade barns möjligheter till en sammanhållen skolgång har regeringen gett Statens institutionsstyrelse (Sis) och Specialpedagogiska skolmyndigheten ett uppdrag att utveckla och pröva en strukturerad modell för skolverksamheten inom Sis under perioden 2013–2015.

Omhändertagna svenska barn i Norge

I en interpellationsdebatt om omhändertagna svenska barn i Norge den 7 februari 2014 anförde statsrådet Maria Larsson följande (ip. 2013/14:245):

Som Jonas Gunnarsson är väl medveten om kan jag som minister varken kommentera eller försöka påverka enskilda ärenden.

När barn omhändertas av sociala myndigheter i Sverige gäller svensk lagstiftning oavsett vilket land barnet kommer från. På samma sätt är norsk lagstiftning gällande i Norge och ligger till grund för omhändertaganden i Norge oavsett vilket land barnet kommer från. Det norska rättssystemet liknar det svenska, och reglerna är ofta likartade i social- och familjerättsliga frågor.

Jag vill gärna lyfta fram att Sverige i januari 2013 anslöt sig till 1996 års Haagkonvention om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldrans ansvar och åtgärder till skydd för barn. Konventionen syftar till att stärka skyddet för barn i internationella situationer. Den ger till exempel myndigheter i ett konventionsland för-

mella möjligheter att samarbeta i ett ärende gällande barn i ett annat konventionsland, inklusive ärenden som gäller placering av barn. Norge har ännu inte ratificerat denna konvention.

Både Norge och Sverige har dock ratificerat barnkonventionen. Det innebär att ansvariga myndigheter i både Norge och Sverige ska säkerställa det enskilda barnets rätt att få sina grundläggande rättigheter och behov tillgodosedda.

Barnkonventionen sätter barnet i centrum och uttrycker barnets behov som rättigheter. En röd tråd i konventionen är barnets behov av och därmed rätt till båda sina föräldrar. Flera av barnkonventionens artiklar syftar till att ge barnet ett särskilt skydd i situationer där vuxenvärlden på olika sätt kränker barnet och brister i respekt för det. Barnet får inte skiljas från sina föräldrar mot deras vilja, om det inte är nödvändigt för barnets bästa. I barnkonventionen görs det också klart att barnets och vårdnadshavarnas intressen inte alltid sammanfaller. I avvägningen mellan barnets intressen och föräldrarnas har barnets företräde.

Jag vill avsluta med att betona att insatser som genomförs mot föräldrars vilja alltid är förenat med svårigheter, även om det för barnet kan vara nödvändigt.

Tidigare behandling

Motionsyrkanden om frågor som bereds av LVU-utredningen behandlades av utskottet i betänkande 2013/14:SoU12. Utskottet uttalade då följande (s. 41, 3 res. S, MP, V), och riksdagen följde utskottet (prot. 2013/14:90):

LVU-utredningen har i uppdrag att bl.a. göra en övergripande översyn av bestämmelserna om tvångsvård av barn och unga, se över vissa frågor som berör både LVU och SoL [...].

LVU-utredningens delbetänkande Boende utanför det egna hemmet – placeringsformer för barn och unga, SOU 2014:3, innehåller en översyn av befintliga placeringalternativ för barn och unga, och förslag lämnas på nya placeringalternativ. Utskottet välkomnar LVU-utredningens delbetänkande och anser att resultatet av det pågående arbetet bör avvaktas. Det som tas upp i motionerna [...] omfattas av utredningens uppdrag. Riksdagen bör inte ta något initiativ. Motionerna avstyrks.

I betänkande 2012/13:SoU4 behandlades motionsyrkanden om krav på registerkontroller av personal som arbetar med barn. Utskottet uttalade då följande (s. 44, 1 res. SD) och riksdagen följde utskottet (prot. 2012/13:29):

En reglering som leder till största möjliga trygghet och säkerhet måste enligt utskottet vara utgångspunkten när det gäller de barn som placeras i samhällets vård.

Utskottet konstaterar i detta sammanhang att socialnämnden enligt gällande regler har möjlighet att begära ut uppgifter ur Rikspolisstyrelsens register i ärenden om bl.a. vård i familjehem. Dessutom finns en rekommendation om att hämta in sådana uppgifter i Socialstyrelsens nya föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2012:11).

Direktiven till Utredningen om översyn av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga m.m. omfattar bl.a. frågan om ytterligare lagstiftning på området registerkontroll för personal som arbetar med barn. Detta arbete bör avvaktas.

Motionerna [...] får med det anförda anses åtminstone delvis tillgodosedda och avstyrks.

I det nyssnämnda betänkandet behandlades även motionsyrkanden om utbildningsinsatser för placerade barn och unga. Utskottet uttalade då följande (s. 34), och riksdagen följde utskottet (prot. 2012/13:29):

Socialnämnden är ytterst ansvarig för utförandet av de insatser som den som har placerats i ett familjehem behöver. Det är därför angeläget att det är tydligt vilket ansvar och vilka uppgifter familjehemsföräldrarna respektive socialnämnden har i detta sammanhang.

Mot denna bakgrund välkomnar utskottet regeringens förslag om att socialnämnden i samband med ett beslut om placering i ett familjehem ska ingå avtal med dem som nämnden avser att anlita som familjehem. Nämndens och familjehemmets åtaganden när det gäller barnets behov av stöd och skydd under placeringen ska framgå av avtalet. Av detta ska det t.ex. framgå vem som är ansvarig för att olika insatser för barnet kommer till stånd, såsom stödinsatser i skolan.

Utskottet vill liksom regeringen understryka att socialtjänsten ska verka för att placerade barn och ungdomar får bl.a. den utbildning de har rätt till enligt skollagen. Utskottet välkomnar därför förslaget om att socialnämnden ska verka för att de barn som omhändertagits för samhällsvård får lämplig utbildning.

Förutom förslagen i propositionen konstaterar utskottet att regeringen har lämnat flera utredningsuppdrag på området utbildning för barn och ungdomar i samhällsvård till olika myndigheter, bl.a. ska Socialstyrelsen i samarbete med Skolverket ta fram en vägledning i arbetet med placerade barns hälsa och utbildning. Utskottet anser inte att detta arbete bör föregripas.

Motionerna [...] får med det anförda anses i huvudsak tillgodosedda och avstyrks.

Motionsyrkanden om det allmännas ansvar när barn far illa m.m. behandlades av utskottet i betänkande 2013/14:SoU12. Utskottet uttalade då följande (s. 41), och riksdagen följde utskottet (prot. 2013/14:90):

Utskottet planerar att genomföra ett kunskapsseminarium den 3 april 2014 om socialtjänstens arbete med barn som far illa, då företrädare för bl.a. Socialdepartementet, LVU-utredningen, forskare på området, vissa kommuners socialtjänst samt Barnombudsmannen deltar. Syftet är att bredda och fördjupa kunskaperna inom området. Motionerna [...] avstyrks.

I det nyssnämnda betänkandet behandlades även motionsyrkanden om barnombud. Utskottet uttalade då följande (s. 41, 2 res. MP, V), och riksdagen följde utskottet (prot. 2013/14:90):

Utskottet vidhåller sin bedömning att riksdagen inte bör ta något initiativ med anledning av motionsyrkanden om barnombud. Utskottet anser att den ovan nämnda uppföljningen av lagändringarna den 1 januari 2013 bör avvakta. Motionerna [...] avstyrks.

Utskottets ställningstagande

LVU-utredningen har i uppdrag att bl.a. göra en övergripande översyn av bestämmelserna om tvångsvård av barn och unga, se över vissa frågor som berör både LVU och SoL, t.ex. om kraven på familjehems- och jourhemsföräldrars lämplighet bör skärpas, samt analysera om privata verksamheter i vissa fall bör vara tillståndspliktiga (dir. 2012:79). Uppdraget omfattar även bl.a. att

analysera gränsdragningen mellan familjehem och hem för vård eller boende (HVB) samt att analysera gränsdragningen mellan tvångsvård enligt LVU och enligt lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård. LVU-utredningens uppdrag ska slutredovisas senast den 15 maj 2015.

I LVU-utredningens delbetänkande Boende utanför det egna hemmet – placeringsformer för barn och unga (SOU 2014:3) föreslås nya placeringsalternativ. Delbetänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet, och en proposition om nya placeringsformer för barn och unga har aviserats till september 2015. Utskottet anser att resultatet av det pågående arbetet bör avvaktas. Motionsyrkandena om nya placeringsformer för barn och unga m.m. avstyrks.

Riksdagen har nyligen antagit ändringar i skollagen för att säkerställa att elever som vistas i HVB ska få undervisning inom skolväsendet. Vidare noterar utskottet att det i betänkandet Utbildning för elever i samhällsvård och fjärr- och distansundervisning (SOU 2012:76) bedömdes att socialnämnden i samarbete med utbildningsnämnden i kommunen bör ansvara för att ett samverkansavtal upprättas för att reglera respektive parts ansvar för barn som placeras i samhällsvård och byter skola. Betänkandets förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet, och resultatet av detta bör avvaktas. Utskottet anser inte att det behövs något initiativ från riksdagen med anledning av motionsyrkandena om rätt till utbildning vid placering utanför hemmet. Motionsyrkandena avstyrks.

Utskottet håller fast vid bedömningen att det inte behövs något tillkännagivande med hänsyn till motionsyrkandena om det allmännas ansvar när barn far illa. Motionsyrkandena om detta avstyrks.

Utskottet avstyrker motionsyrkandet om omhändertagna svenska barn i Norge.

Missbruk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om säker och tillgänglig behandling av missbrukare, om konsekvensbedömningar vid uteslutning från substitutionsprogram, om stöd till medberoende och om spelberoende.

Jämför reservation 11 (M).

Motionerna

Säker och tillgänglig behandling av missbrukare

I kommittémotion 2014/15:2664 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 18 föreslås ett tillkännagivande om att den som har fastnat i missbruk ska få den hjälp och det stöd som behövs.

I motion 2014/15:2614 av Lotta Olsson (M) betonas vikten av att ge vård och behandling till missbrukspatienter och beroende som baseras på vetenskaplig grund i syfte att ge medborgare den säkraste och mest effektiva vården oavsett var i landet de bor.

I motion 2014/15:178 av Johanna Jönsson (C) begärs ett tillkännagivande om vård av och omsorg om människor med missbruksproblem. Motionären anför att det borde utredas hur en skademinimeringsprincip i Sverige skulle kunna tillämpas och vilka konsekvenser den skulle kunna få.

I motion 2014/15:710 av Hillevi Larsson (S) begärs ett tillkännagivande om lagstadgat brukarinflytande inom missbruksvården. Motionären påpekar att personer med missbruksproblem ofta har ovärderliga erfarenheter av hur bemötandet inom missbruksvården fungerar – erfarenheter som kan bidra till förbättringar av vårdens utformning.

I motion 2014/15:919 av Christer Engelhardt och Lena Hallengren (båda S) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om behovet av tillgång till säker behandling för missbrukare. Motionärerna begär vidare ett tillkännagivande om att se över möjligheterna till incitamentssystem inom missbruksvården (yrkande 2). Motionärerna anför att staten bör se över möjligheterna att skapa ett belöningssystem som gynnar de landsting som bedriver en framgångsrik missbruksvård.

I motion 2014/15:2822 av Hillevi Larsson (S) yrkandena 2 och 4 begärs tillkännagivanden om att den restriktiva narkotikapolitiken måste kombineras med god tillgänglighet till evidensbaserad missbruksvård och om narkotikamissbrukares tillgång till vård och behandling, oavsett var i landet de bor. Motionären begär även tillkännagivanden om missbruk av centralstimulerande droger, om cannabissmissbruk och om genomförande av förslagen i Gerhard Larssons missbruksutredning (yrkandena 6–8).

Konsekvensbedömningar vid uteslutning från substitutionsprogram m.m.

Enligt motion 2014/15:565 av Ola Johansson (C) bör en konsekvensbedömning göras när patienten ofrivilligt utesluts från sitt substitutionsprogram, vid påtvingade sänkningar av dosen eller vid påtvingad tät besöksfrekvens på en narkomanvårdsmottagning som hindrar patienten från jobb eller studier. Motionären anför att patienter som går på läkemedelsassisterad behandling eller substitutionsprogram skrivs ut mot sin vilja utan att någon konsekvensanalys gjorts om hur en utskrivning påverkar patientens liv.

I motion 2014/15:919 av Christer Engelhardt och Lena Hallengren (båda S) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheterna att införa obligatorisk rapportering vid läkemedelsassisterad rehabilitering vid opiatberoende. Motionärerna anför att en sådan rapportering av uppgifter till befintliga register bör övervägas, vilket skulle göra det möjligt att kontinuerligt bygga på och utveckla kunskapen för vårdens bästa.

Enligt motion 2014/15:2822 av Hillevi Larsson (S) yrkande 3 bör regeringen pröva om den s.k. spärregeln inom underhållsbehandlingen kan slopas. Motionären framhåller bl.a. att forskningen om metadon som behandling vid opiatmissbruk tydligt visar att dödligheten minskar, hälsan blir bättre och prostitutionen minskar.

Stöd till medberoende

Enligt motion 2014/15:1447 av Hannah Bergstedt och Fredrik Lundh Sammeli (båda S) behöver hjälp och stöd till de medberoende inkluderas i behandlingen av människor med missbruk.

I motion 2014/15:440 av Elin Lundgren (S) begärs ett tillkännagivande om stöd till barn som växer upp med vuxna som har ett missbruk.

Spelberoende

I motion 2014/15:2359 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) begärs ett tillkännagivande om att låta socialtjänstlagen omfatta dataspelsberoende. Motionären framhåller att dataspelsberoende i dag anses vara föräldrarnas ansvar, vilket i praktiken leder till att personen som lider av beroendet inte får vård när det krävs.

I motion 2014/15:1383 av Cecilia Magnusson (M) yrkandena 1 och 2 begärs tillkännagivanden om att jämställa spelmissbruk med missbruk av tobak, narkotika och alkohol och om att spelberoende bör falla inom ramen för lagen om vård av missbrukare i vissa fall, förkortad LVM.

Enligt motion 2014/15:1592 av Andreas Carlson (KD) yrkande 2 bör socialtjänstlagen förtydligas i fråga om personer med spelberoende. Motionären anför att det är viktigt att följa det pågående utredningsarbetet och säkra att vårdinsatser för spelberoende jämställs med vårdinsatser för annat missbruk.

I motion 2014/15:712 av Hillevi Larsson (S) begärs ett tillkännagivande om kommunernas ansvar för spel- och dataspelsberoende.

I motion 2014/15:917 av Christer Engelhardt och Lena Hallengren (båda S) begärs ett tillkännagivande om spelberoende. Motionärerna framhåller att det behöver ses över om socialtjänstens åtagande när det gäller spelmissbruk ska preciseras.

Enligt 2014/15:1364 av Rasmus Ling (MP) bör spelberoende omfattas av socialtjänstlagen.

Gällande rätt

Socialnämnden ska enligt 3 kap. 7 § SoL arbeta för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel. Socialnämnden ska genom information till myndigheter, grupper och enskilda och genom uppsökande verksamhet sprida kunskap om skadeverkningar av missbruk och om de hjälpmöjligheter som finns.

Socialnämnden ska vidare enligt 5 kap. 9 § SoL aktivt sörja för att den enskilda missbrukaren får den hjälp och vård som han eller hon behöver för att komma ifrån missbruket. Nämnden ska i samförstånd med den enskilde planera hjälpen och vården och noga bevaka att planen fullföljs.

Enligt 5 kap. 9 a § SoL måste landsting och kommuner komma överens om samarbete i frågor som gäller personer som missbrukar alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel eller dopningsmedel (prop. 2012/13:77, bet. 2012/13:SoU18, rskr. 2012/13:221). Om det är möjligt bör organisationer som företräder dessa personer eller deras närstående ges möjlighet att lämna synpunkter på innehållet i överenskommelsen. Syftet med bestämmelserna är att landstingen och kommunerna bättre ska kunna tillgodose de aktuella gruppernas behov av vård, stöd och behandling.

Patienter måste uppfylla vissa kriterier för att få substitutionsbehandling, se Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2009:27) om läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende. Substitutionsbehandling får ordinerats till en patient efter ett beslut av en läkare med specialistkompetens i psykiatri som är verksam vid en sjukvårdsinrättning som ger sådan behandling, se 4 kap. 1 och 2 §§ nämnda föreskrifter. Ordinationen ska föregås av läkarens personliga undersökning av patienten och läkarens helhetsbedömning av patientens beroende, hälsotillstånd och sociala situation. Behandlingen får ges till en patient som har fyllt 20 år och som har ett dokumenterat opiatberoende sedan minst ett år. Om det finns synnerliga skäl, får en patient som har ett dokumenterat opiatberoende sedan minst ett år ges behandling även när han eller hon ännu inte har fyllt 20 år. Substitutionsbehandling får enligt 3 § nämnda föreskrifter inte ges bl.a. om patienten har uteslutits från en sådan behandling under de senaste tre månaderna.

Behandlingen ska enligt 11 § nämnda föreskrifter avbrytas om en patient trots särskilda stöd- och behandlingsinsatser inte kan förmås medverka till att syftet med behandlingen uppnås och patienten

1. under längre tid än en vecka inte har medverkat i sådan behandling
2. har upprepade återfall i missbruk av narkotika
3. missbrukar alkohol i sådan omfattning att det innebär en påtaglig medicinsk risk
4. upprepade gånger har manipulerat urinprover, eller
5. enligt en dom som har vunnit laga kraft har dömts för narkotikabrott eller grovt narkotikabrott, eller vid upprepade tillfällen har dömts för narkotikabrott av ringa art där gärningen har begåtts under behandlingstiden.

Bestämmelserna i 3 kap. 7 § och 5 kap. 9 § SoL tar sikte på missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel, och socialnämnden har därför inte någon generell skyldighet att arbeta för att förebygga spelmissbruk eller tillhandahålla behandling för spelmissbruk (RÅ 2005 ref. 51). Detta hindrar dock inte att rätten till bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL i vissa fall kan komma i fråga även när det gäller behandling för spelmissbruk (jfr prop. 2000/01:80 s. 93). Rätten till bistånd är generell till sin karaktär och inte begränsad till vissa insatser eller ändamål.

ANDT-strategin och åtgärdsprogrammet m.m.

Riksdagen godkände målen för alkohol-, narkotika-, dopnings-, tobaks- och spelpolitiken i december 2012 (prop. 2012/13:1, bet. 2012/13:SoU1, rskr. 2012/13:115). Målen är bl.a. ett samhälle fritt från narkotika och dopning och att minska skadeverkningarna av överdrivet spelande. Riksdagen beslutade i mars 2011 om en samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken m.m., förkortad ANDT-strategin (prop. 2010/11:47, bet. 2010/11:SoU8, rskr. 2010/11:203 och 204). ANDT-strategin anger mål, inriktning och prioriteringar för samhällets insatser under åren 2011–2015. Den nationella målstrukturen för ANDT-politiken består av ett gemensamt övergripande mål för denna politik och sju långsiktiga mål som anger inriktningen för ANDT-arbetet i sin helhet. Till de långsiktiga målen knyts ett antal prioriterade mål som ska uppnås under strategiperioden. Det gemensamma övergripande målet för ANDT-politiken om ett samhälle fritt från narkotika och dopning innebär bl.a. en nolltolerans mot narkotika.

Regeringens åtgärdsprogram för ANDT-politiken 2014 är det fjärde sedan ANDT-strategin beslutades. Avsikten är att det statliga stöd som lämnas för detta arbete i så stor utsträckning som möjligt ska gå till långsiktiga satsningar som görs i bred samverkan för att nå de uppsatta målen i strategin. Enligt uppgift från Socialdepartementet planeras beslut om åtgärdsprogrammet för 2015 i slutet av mars 2015.

I maj 2013 fick Statskontoret i uppdrag att utvärdera delar av ANDT-strategin, vilket ska redovisas senast den 15 april 2015. Folkhälsomyndigheten har enligt regleringsbrevet för 2015 i uppdrag att ansvara för en samlad uppföljning av ANDT-strategin och för det samordnade uppföljningssystemet. Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2015.

I strategins långsiktiga mål 5 anges att personer med ett missbruk eller beroende ska ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet. Till detta långsiktiga mål hör följande prioriterade mål:

- Tillgång till kunskapsbaserade vård- och stödinsatser ska öka (5.1).
- En tydligare och mer ändamålsenlig ansvarsfördelning mellan huvudmännen för missbruks- och beroendevården ska uppnås (5.2).
- Regionala och lokala skillnader i kvalitet, tillgänglighet och resultat ska minska (5.3).

Nationell satsning mot cannabis m.m.

ANDT-strategin innehåller en bred nationell satsning mot cannabis. Regeringens målsättning är att minska användandet och öka kunskapen om de negativa konsekvenserna av cannabismissbruk. Regeringen har avsatt medel för satsningen även för 2015, och den riktar sig till ungdomar, unga vuxna, föräldrar och personal som arbetar med ungdomar. Inom ramen för utvecklingsarbetet har de tre storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö utvecklat ett projekt, det s.k. Trestad 2, som syftar till att utveckla metoder som spänner över hela

fältet från förebyggande metoder och tidiga insatser till stöd för att kunna bryta ett mer avancerat missbruk. Huvudmålgruppen är ungdomar under 25 år.

Folkhälsomyndigheten har enligt regleringsbrevet för 2015 i uppdrag att sammanställa forskning om och utvärderingar av insatser som rör narkotikamissbruk och med ett speciellt fokus på cannabissmissbruk. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2015.

Socialstyrelsens riktlinjer om missbruks- och beroendevården

En vetenskaplig utvärdering har gjorts av utvecklingsarbetet inom missbruks- och beroendevården – Kunskap till praktik (Öppna jämförelser 2014 Missbruks och beroendevården – Resultat metod och indikatorer, Socialstyrelsen 2014). Den visar att de bedömningsmetoder som rekommenderas i Socialstyrelsens riktlinjer har fått ökat genomslag både inom socialtjänsten och inom psykiatri och beroendevården. För att stödja en evidensbaserad praktik har regionala stödstrukturer byggts upp i alla län. Dessa är en lokal resurs och dialogpartner i den statliga kunskapsstyrningen (prop. 2014/15:1 utg.omr. 9 s. 170). Under våren 2015 kommer Socialstyrelsen att publicera en uppdatering av riktlinjerna som tar upp bl.a. följande områden: bedömningsinstrument, medicinska test, läkemedelsbehandling och psykosocial behandling vid missbruk eller beroende av bensodiazepiner, cannabis, centralstimulantia och opioider, läkemedelsbehandling och psykosocial behandling vid samsjuklighet, samt psykosocial behandling för ungdomar (Socialstyrelsens webbplats www.sos.se).

Läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende

Den 30 mars 2015 redovisade Socialstyrelsen ett regeringsuppdrag om att öka kunskapen om den läkemedelsassisterade behandlingen för opiatberoende. I rapporten Läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende – Slutsatser och förslag lämnar Socialstyrelsen ett antal förslag med syfte att förbättra tillgängligheten och kvalitetssäkra verksamheten:

- Förändrat regelverk.
- Ett nationellt kunskapsstöd för behandlingen behöver utvecklas.
- Nationellt ansvar för behandlingen – frågan tas upp i kunskapsstyrningsrådet där nio nationella myndigheter ingår samt i huvudmannagruppen som representeras av kommuner och landsting.
- Ökad möjlighet till överblick av all läkemedelsförskrivning.
- Konsekvensen av rekvisitionsläkemedel behöver uppmärksammas och åtgärdas.
- Läkemedelsregistret blir utgångspunkt för uppföljning.
- Uppmärksamma patientsäkerhetsperspektivet.
- Utveckla den officiella statistiken och öka kunskapen om dödsfall.

Barn- och föräldraperspektiv i missbruks- och beroendevården

Under 2011–2014 gjordes satsningar på ett stärkt barn- och föräldraperspektiv i missbruks- och beroendevården. Utvecklingsarbetet är en del av att utveckla stödet till barn som växer upp i familjer med missbruk, psykisk sjukdom eller psykisk funktionsnedsättning eller där våld förekommer. Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) är huvudaktörer. På lokal nivå har arbetet bl.a. inneburit att formerna för samverkan mellan socialtjänstens missbruks- och beroendevård och sociala barn- och ungdomsvård har utvecklats.

Regeringen har enligt regleringsbrevet för 2015 förlängt Folkhälsomyndighetens och Socialstyrelsens uppdrag att leda, samordna och stimulera till ett nationellt utvecklingsarbete av stöd till barn i familjer med missbruk m.m. En verksamhetsrapport ska lämnas senast den 31 mars 2016. Regeringen och SKL har genom en överenskommelse för 2015 beslutat om fortsatt stöd till ett förstärkt barn- och föräldraperspektiv i missbruks- och beroendevården. Det innebär att vården både inom landstinget och kommunen på ett systematiskt sätt tar upp föräldraskapet, beaktar barns behov och förmedlar eller erbjuder stöd.

Rättstrygghet vid missbruksvård m.m.

I ett frågesvar om rättstrygghet vid vård av personer med missbruksproblem anförde statsrådet Åsa Regnér följande den 11 februari 2015 (fr. 2014/15:185):

Inledningsvis vill jag säga att de brister som Margareta Cederfelt tar upp i sin fråga är allvarliga. Rättssäkerheten för de individer som är i behov av socialtjänstens insatser och som många gånger har svårt att göra sina röster hörda får inte fallera. Därför menar jag att Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har en viktig uppgift att uppmärksamma de brister som finns inom socialtjänsten och ser till att dessa åtgärdas av ansvarig huvudman. Genom att också offentliggöra iakttagelserna sprider IVO viktig vägledning även till andra kommuner än de som är direkt berörda.

Tillsynen är naturligtvis inte den enda drivkraften för förbättringsarbete. Öppna jämförelser är ett verktyg för att analysera, följa och utveckla verksamheten inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården både på verksamhetsnivå och kommunal och landstingsnivå. Öppna jämförelser inom missbruks- och beroendevården omfattar en mängd kvalitetsområden bland annat enskildas delaktighet, uppföljning av insatser, hur enskilda informeras om sina rättigheter och systematisk uppföljning.

Regeringen har sedan 2008 samarbetat med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) för att stödja huvudmännen att omsätta de nationella riktlinjerna för missbruks- och beroendevården i den praktiska verksamheten. Utvecklingsarbetet har bidragit till ökad användning av kunskapsbaserade metoder, ett stort antal personer inom både kommuner och landsting har genomgått utbildningar och inte minst har brukarråd bildats i flertal län.

Jag menar att missbruks- och beroendevården är ett område som behöver fortsätta utvecklas. Under 2015 kommer jag att fortsätta stödja utvecklingen av missbruks- och beroendevården i samverkan med SKL. Fokus kommer att vara att stärka barn- och föräldraperspektivet i vården bland annat genom att främja en systematisk samverkan med den sociala barn-

och ungdomsvården. Jag kommer även att fortsätta främja ett bättre omhändertagande av personer som omhändertas enligt lagen om omhändertagande av berusade personer m.m. (LOB), vilket är ett förbättringsområde som missbruksutredningen identifierade i sitt betänkande. Regeringen har beslutat om en treårig satsning om totalt 105 miljoner kronor 2014–2016 för att stimulera ett lokalt utvecklingsarbete där landsting och kommuner tillsammans med Polismyndigheten gemensamt utvecklar alternativa lösningar till förvaring i arrest i syfte att förbättra den medicinska säkerheten och omsorgen.

Spelmissbruk

Socialstyrelsen redovisade i maj 2013 sitt uppdrag att lämna förslag om hur myndigheten kan bidra till att utveckla vård- och behandlingsinsatserna för spelberoende genom att ge stöd och vägledning vid prioriteringar av vilka behandlingar och metoder som olika verksamheter i vård och omsorg bör satsa resurser på (S2012/4384/FST). Redovisningen gällde förslag till organisatoriska lösningar m.m.

När det gäller ansvar för behandling av spelberoende anförde statsrådet Gabriel Wikström följande i ett frågesvar den 18 november 2014 (fr. 2014/15:53):

Det är en angelägen fråga som Barbro Westerholm tar upp. Personer med spelberoende behöver få adekvat behandling och regeringen är angelägen om att så sker.

Inom Socialdepartementet pågår en utredning om spelberoende. Utredaren kommer att ha ett brett angreppssätt och bl.a. titta på frågor som rör vård och behandling samt prevention. I detta ingår t.ex. att göra en nulägesanalys av befintlig verksamhet för att förebygga och behandla spelberoende, att fundera över ansvarsfördelning och organisation samt forskning och kompetensutveckling. Socialstyrelsens redovisning från den 31 maj 2013 hanteras inom ramen för detta arbete.

Arbetet med översynen av prevention, vård och behandling av spelmissbruk beräknas vara klart i augusti 2015 (prop. 2014/15:1 utg.omr. 9 s. 207).

Tidigare behandling

Motionsyrkanden om tillgänglig missbruksvård m.m. behandlades av utskottet i betänkande 2013/14:SoU12. Utskottet anförde då följande (s. 46), och riksdagen följde utskottet (prot. 2013/14:90):

Socialnämnden ska aktivt sörja för att den enskilda missbrukaren får den hjälp och vård som han eller hon behöver för att komma ifrån missbruket. Vården ska planeras i samförstånd med missbrukaren och nämnden ska noga följa den planerade vården. Om missbrukaren kan motiveras till frivillig behandling, är det nödvändigt att göra upp en behandlingsplan i samråd med honom eller henne. Om behandlingen enligt planen avbryts måste socialtjänsten reagera och aktivt försöka motivera till ett nytt behandlingsförsök. Riksdagen bör inte ta något initiativ med anledning av motion [...]. Yrkandena avstyrks.

I betänkande 2012/13:SoU18 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om att slopa spärregeln vid substitutionsbehandling m.m. Utskottet anförde då följande (s. 33, 2 res. S, MP, V, och SD), och riksdagen följde utskottet (prot. 2012/13:105):

Utskottet konstaterar att Socialstyrelsen i sin kartläggning av läkemedels-assisterad behandling vid opiatberoende, som lämnades 2012, har påpekat att det närmare bör utredas vilka risker som är förenade med uteslutning från sådan behandling och att detta bör ske i samband med en översyn av regelverket. Utskottet noterar och ser positivt på Socialstyrelsens uppdrag att öka kunskapen om förskrivning av läkemedel både inom och utanför programmen för behandling av opiatberoende, läckage och de dödsfall som bedöms vara relaterade till de aktuella läkemedlen. I uppdraget ingår även att utreda förutsättningarna för att genom data och register följa upp utfall och kvalitet av läkemedelsbaserad behandling på individnivå. [...] Resultatet av detta arbete bör inte föregripas, varför motionerna [...] avstyrks.

Motionsyrkanden om medberoende behandlades av utskottet i betänkande 2013/14:SoU12. Utskottet uttalade då följande (s. 47, 1 res. S, MP, V), och riksdagen följde utskottet (prot. 2013/14:90):

Arbetet som syftar till att stärka barn- och föräldraperspektivet inom missbruks- och beroendevården fortsätter liksom satsningen på att utveckla stödet till barn som växer upp i familjer med missbruk, psykisk sjukdom, psykisk funktionsnedsättning eller där våld förekommer. Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten och Sveriges Kommuner och Landsting är huvudaktörer i detta arbete. Utskottet anser att något initiativ från riksdagen inte behövs. Motion [...] avstyrks.

Utskottet avstyrkte motionsyrkanden om spelberoende i betänkande 2013/14:SoU12. Utskottet anförde då följande (s. 47, 1 res. MP, V), och riksdagen följde sedan utskottet (prot. 2013/14:90):

Utskottet har fått veta att en utredare inom Regeringskansliet nyligen fått i uppgift att se över frågan om spelberoende. Projektet löper över ett och ett halvt år [...]. Utskottet utgår från att regeringen noga följer utvecklingen på området. Något tillkännagivande med anledning av motionerna [...] behövs inte. Motionerna avstyrks.

Utskottets ställningstagande

Socialnämnden ska aktivt sörja för att den enskilda missbrukaren får den hjälp och vård som han eller hon behöver för att komma ifrån missbruket. Vården ska planeras i samförstånd med missbrukaren, och nämnden ska noga följa den planerade vården. Om missbrukaren kan motiveras till frivillig behandling, är det nödvändigt att göra upp en behandlingsplan i samråd med honom eller henne.

Utskottet noterar att personer med missbruk eller beroende ska ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet, enligt ANDT-strategins långsiktiga mål 5. Ett prioriterat mål är att tillgången till kunskapsbaserade vård- och stödinsatser ska öka. Utskottet anser att en fungerande samordning mellan kommuner och landsting är en förutsättning för missbruks- och beroendevården. Utskottet utgår från att regeringen noggrant följer utvecklingen när det

gäller samordningen mellan kommuner och landsting och anser inte att något initiativ behövs med anledning av motionsyrkandena om säker och tillgänglig behandling av missbrukare. Motionsyrkandena avstyrks.

Utskottet anser att resultatet av Socialstyrelsens förslag för att förbättra tillgängligheten till och kvalitetssäkra verksamheten med läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende bör avvaktas. Motionsyrkandena om konsekvensbedömningar vid uteslutningar från substitutionsprogram m.m. avstyrks.

Motionsyrkandena om stöd till medberoende får anses åtminstone delvis tillgodosedda genom uppdragen till Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen om stöd till barn i familjer med missbruk och genom regeringens och SKL:s satsningar. Motionsyrkandena avstyrks.

Motionsyrkandena om spelberoende avstyrks med hänvisning till den utredning som pågår inom Socialdepartementet. Resultatet av den bör avvaktas.

Våld i nära relationer

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. skyddade boenden, kvalitetssäkring av jourverksamheter, och dödsfallsutredningar.
Jämför reservationerna 12 (C), 13 (FP) och 14 (SD).

Motionerna

Skyddade boenden m.m.

I motion 2014/15:2600 av Annika Qarlsson (C) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att kvinnor som utsatts för våld i nära relationer ska garanteras en fungerande utslussning efter att ha befunnit sig i ett skyddat boende eller liknande verksamhet. Motionären begär vidare ett tillkännagivande om mansjourer, skyddade boenden och liknande verksamheter för män som utsatts för våld i nära relationer (yrkande 4).

Enligt motion 2014/15:2446 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 3 bör missbrukande kvinnors utsatthet för våld uppmärksammas av kommunerna. Motionären anför att kvinnor med missbruksproblem ofta utsätts för våld, och personal som möter dem måste erbjudas kompetensutveckling.

I motion 2014/15:2798 av Anna Wallén och Arhe Hamednaca (båda S) begärs ett tillkännagivande om skyddade boenden. Motionärerna anser att regeringen bör se över behovet av en handlingsplan som säkerställer rätten till skyddat boende över hela landet.

Enligt motion 2014/15:1454 av Carina Ohlsson (S) bör behovet av föreskrifter för att kvinnor och barn ska få stöd i enlighet med socialtjänstlagen ses över. Motionären anför att eftersom kommunerna ännu inte tagit sitt ansvar behöver det övervägas att ta fram allmänna föreskrifter för att förtydliga att

kommunerna har ett ansvar både när det gäller stödet till våldsutsatta kvinnor och barn och för det förebyggande arbetet för att förhindra våldet.

Enligt motion 2014/15:410 av Birgitta Ohlsson (FP) yrkande 2 bör konsekvenserna för kvinnor och barn när djur far illa i misshandelsrelationer uppmärksammas.

Kvalitetssäkring av jourverksamheter

I motion 2014/15:2367 av Emma Henriksson (KD) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om att se över landets jourverksamheter och utreda hur kraven på dessa verksamheter kan skärpas. Motionären anför att det är nödvändigt med en kvalitetssäkring av jourverksamheterna och utbildning av dess personal.

Dödsfallsutredningar

I motion 2014/15:1704 av Ewa Thalén Finné och Pia Hallström (båda M) begärs ett tillkännagivande om att införa individualiserade dödsfallsutredningar hos Socialstyrelsen. Motionärerna framhåller att med individualiserade dödsfallsutredningar skulle man lägga grunden för en tydligare och bättre återkoppling till alla berörda myndigheter och inte minst offrets anhöriga om vad det var som brast och vad man kunde ha gjort annorlunda i det enskilda fallet.

Enligt motion 2014/15:778 av Barbro Westerholm (FP) behöver lagen om dödsfallsutredningar ändras eftersom inga utredningar av enskilda fall görs utan bara en allmän bedömning med generella rekommendationer. Det måste bli tydligt att ingående dödsfallsutredningar måste göras i fråga om varje kvinna som dödas av en närstående man.

Gällande rätt

Socialnämnden har enligt 5 kap. 11 § SoL till uppgift att bl.a. verka för att den som har utsatts för brott och hans eller hennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Socialnämnden ansvarar för att ett barn som har utsatts för brott och barnets närstående får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som har bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvarar för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

Socialnämnden bör såväl vid planeringen av verksamheten som i enskilda ärenden beakta de särskilda behov som en våldsutsatt kan ha på grund av bl.a. missbruk och beroende, se Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4) om våld i nära relationer. Av de nämnda föreskrifterna och allmänna råden framgår vidare att socialnämnden vid behov ska erbjuda bl.a. våldsutsatta vuxna, och den som är under 18 år och har utsatts för våld eller andra övergrepp av sin partner, stöd och hjälp i form av ett lämpligt tillfälligt

boende som motsvarar den våldsutsattas behov av skydd med utgångspunkt i utredningen och riskbedömningen. Om den våldsutsatta behöver stöd och hjälp i ett skyddat boende, bör boendet ha tillräcklig bemanning och tillräckliga skyddsanordningar för att kunna erbjuda skydd mot hot, våld och andra övergrepp. Det boende som erbjuds den våldsutsatta bör vara lämpligt för eventuellt medföljande barn oavsett ålder och kön.

Så kallade dödsfallsutredningar ska göras i vissa fall när brott har begåtts mot ett barn och barnet har avlidit med anledning av brottet, eller när en kvinna eller man har avlidit med anledning av brott av en närstående, se lagen (2007:606) om utredningar avseende vissa dödsfall. Utredningssystemet syftar till att försöka identifiera brister i samhället på ett övergripande plan.

Ideella organisationer som bedriver frivilligt arbete för att motverka våld mot kvinnor m.m. kan beviljas statsbidrag enligt förordningen (2011:1062) om statsbidrag till vissa organisationer inom det sociala området m.m. Ansökningar om ett sådant statsbidrag prövas av Socialstyrelsen.

Betänkandet Våld i nära relationer – en folkhälsofråga

I april 2012 utsågs en nationell samordnare med uppdrag att åstadkomma en kraftsamling för att motverka våld i nära relationer (dir. 2012:38). Till samordnare utsågs länspolismästaren Carin Götblad. I juni 2014 lämnade samordnaren sitt slutbetänkande Våld i nära relationer – en folkhälsofråga. Förslag för ett effektivare arbete (SOU 2014:49). Samordnaren föreslog bl.a. att det i varje kommun bör finnas en operativ arbetsgrupp mot våld i nära relationer. I arbetsgruppen ska myndigheter arbeta tillsammans kring insatser för barn och vuxna som är, eller riskerar att bli, utsatta för allvarligt våld. Vidare föreslogs särskilda lotsar inom socialtjänsten hålla ihop insatserna för personer utsatta för våld i nära relationer. För våldsutsatta barn bör socialtjänsten ha särskilda barnlotsar. Kommunernas ansvar för insatsen skyddat boende för våldsutsatta föreslås regleras i socialtjänstlagen, och det ska krävas tillstånd för att driva ett skyddat boende. Samordnaren ansåg också att det behövs en särskild utredning om barns situation i skyddade boenden för att tydliggöra barnens rättsliga ställning, vårdnadshavarnas rättigheter och vilket ansvar socialnämnden har.

Samordnaren konstaterade vidare att kvinnojourer, brottsofferjourer och andra idéburna organisationer är ett mycket viktigt komplement till kommunernas ansvar för stöd till våldsutsatta personer. Samordnaren konstaterade att dagens system för statsbidrag till dessa organisationer är alltför byråkratiskt och leder till kortsiktiga insatser och krav på uppföljning som är orimliga att ställa på ideellt arbete. Därför föreslår samordnaren att kvinnojourerna och brottsofferjourerna förstärks genom att den nuvarande statliga bidragsformen ändras till ett långsiktigt organisationsbidrag.

Samordnaren föreslog även att arbetet med dödsfallsutredningarna skulle vidareutvecklas och att en modell för lokala haveriutredningar vid allvarligt våld i nära relationer skulle utvecklas. Utredningarna är tänkta att snabbare visa vilka erfarenheter som kan dras från de enskilda fallen.

Förslagen i det nämnda betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Nationell strategi för att mäns våld mot kvinnor ska upphöra

En utredare har fått i uppdrag att föreslå en samlad nationell strategi för att nå målet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra (dir. 2014:25). Strategin ska bidra till att öka effektiviteten, kvaliteten och långsiktigheten i insatserna på området. Utredningsuppdraget omfattar både våld som drabbar kvinnor i nära relationer och våld som utövas mot kvinnor av bekanta eller helt okända män. Utredaren ska också uppmärksamma homosexuella och bisexuella personers och transpersoners utsatthet för våld i nära relationer. Vidare ska utredaren analysera och bedöma behovet av att inom den befintliga myndighetsstrukturen samla och sprida kunskap och erfarenheter av arbetet med att bekämpa mäns våld mot kvinnor samt att ge konsultativt stöd till myndigheter och andra relevanta aktörer på området. Utredarens förslag ska redovisas senast den 29 maj 2015.

När det gäller missbrukande kvinnors utsatthet har Socialstyrelsen tagit fram utbildningsmaterialet *Skylla sig själv?* som ska ge socialtjänsten, missbruks- och beroendevården, landstingen, kvinnojourerna och rättsväsendet bättre förutsättningar att möta de behov som våldsutsatta kvinnor med missbruk kan ha. Detta material är från 2011, och personalens behov av kompetensutveckling belyses enligt Socialdepartementet inom ramen för Utredningen om nationell strategi för att nå målet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Långsiktigt stöd till kvinno- och tjejjourer m.m.

För stödet till våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld har det årligen avsatts 109 miljoner kronor (prop. 2014/15:1 utg.omr. 9 s. 153). Av Socialstyrelsens uppföljning av verksamhet bedriven med stöd av utvecklingsmedel under 2013 framgår att kommunerna framför allt har använt medlen för att kartlägga omfattningen av våld i nära relationer, inrätta samordningsfunktioner, utveckla rutiner för socialtjänstens arbete och för kompetensutveckling av personal. Inom ramen för uppdraget att utveckla socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld har Socialstyrelsen också publicerat vägledningar och utbildningsmaterial för att stötta kommunernas arbete. Materialet ges spridning genom den struktur för kunskaps- och metodstöd som har utvecklats i samarbete mellan Socialstyrelsen och länsstyrelserna.

Arbetsmarknadsutskottet anförde följande om regeringens förslag att fr.o.m. 2015 stärka de ideella kvinnojourernas arbete för att bidra till ökad långsiktighet och bättre planeringsförutsättningar (bet. 2014/15:AU1 s. 19, 1 res. SD), och riksdagen följde utskottet (rskr. 2014/15:60):

Varje år misshandlas tiotusentals kvinnor, och enligt BRÅ:s statistik mördas i snitt 17 kvinnor per år i Sverige av sin nuvarande eller före detta partner. Alltför många barn lever i hem där det förekommer våld. Individuella fri- och rättigheter är universella, och ingen inskränkning ska kunna rättfärdigas med kultur eller tradition. Utskottet vill i detta sammanhang uppmärksamma att en utredare har fått i uppdrag att föreslå en samlad nationell strategi för att nå målet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra (dir. 2014:25). [...] Utskottets uppfattning är att de ideella kvinnojourerna utför ett betydelsefullt arbete med stöd och skydd för kvinnor som har utsatts för våld, och ställer sig därför bakom att kvinno- och tjejjourer ska få sin långsiktiga finansiering säkerställd. Utskottet välkomnar också att allianspartierna tillför länsstyrelserna medel för förbättrad samordning och samverkan för insatser på området.

Enligt uppgift från Socialdepartementet pågår för närvarande förhandlingar om pengar till kvinnojourerna. Eftersom 70 procent av de skyddade boendena drivs av kvinnojourerna har utfallet av förhandlingarna betydelse för verksamheten och för utslusningsverksamheten. Kvinnojourernas verksamhet är en prioriterad fråga för regeringen.

Socialstyrelsen har gjort en samlad analys av insatsen skyddat boende för hotade personer och tagit fram ett vägledande material. Socialstyrelsen har också i uppdrag att fördela utvecklingsmedel och ge nationellt och regionalt kompetensstöd för att kvalitetsutveckla arbetet med våldsutsatta kvinnor, barn som har blivit utsatta för våld eller som har bevittnat våld samt våldsutövare (S2014/8440/FST). Uppdraget kommer att slutredovisas i maj 2015, och enligt Socialdepartementet kommer regeringen därefter att ta ställning till hur det fortsatta arbetet för att utveckla stödet till våldsutsatta personer bör utformas.

Statskontorets rapport om dödsfallsutredningarna

Statskontoret har följt upp och utvärderat verksamheten med dödsfallsutredningarna under perioden 2008–2014. Statskontoret konstaterar i sin slutrapport Sorgen finns det inga ord för – Om utredningar av vissa dödsfall (2014:19) att syftet med utredningsverksamheten inte har uppnåtts. Slutrapporten innehåller bl.a. förslag om hur tillsynen över vissa dödsfall både bland barn och vuxna kan effektiviseras och bli mer omfattande än i dag. För regeringen, myndigheterna och kommunerna har utredningsverksamheten endast haft marginell betydelse. Statskontoret föreslår att det nuvarande systemet kompletteras med tillsyn i varje enskilt fall. Enligt uppgift från Socialdepartementet överväger Regeringskansliet för närvarande den fortsatta beredningsprocessen.

Kvalitetsutveckling och tillsyn

För att stärka de skyddssökandes rättssäkerhet och stötta kommuners och ideella organisationers arbete har Socialstyrelsen tagit fram en vägledning för skyddade boenden. Den pekar på kommunens lagstadgade ansvar att tillhandahålla skydd och stöd för våldsutsatta. Socialstyrelsen har också presenterat ett antal kvalitetsindikatorer som stöd för kommunerna och kvinnojourerna i arbetet med att säkerställa god kvalitet i skyddade boenden (prop. 2014/15:1

utg.omr. 9 s. 153 f.). Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) har genomfört en nationell tillsyn av kommunernas, hälso- och sjukvårdens och kvinnojourernas arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld. Den omfattar 60 kommuner och stadsdelsnämnder, 90 verksamheter i alla landsting och 30 kvinnojouurer. IVO:s slutrapport från den nationella tillsynen 2012–2013 visar att det pågår ett omfattande utvecklingsarbete inom samtliga områden, och att tillsynen i sig driver utvecklingen (Våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld, Inspektionen för vård och omsorg, 2014).

Tidigare behandling

Utskottet behandlade motionsyrkanden om skyddade boenden, finansierade kvinnojouurer i alla kommuner m.m. i betänkande 2013/14:SoU12. Utskottet uttalade då följande (s. 59, 3 res. S, MP, V), och riksdagen följde utskottet (prot. 2013/14:90).

I uppdraget för den nationella samordnaren mot våld i nära relationer ingår bl.a. att samla och stödja berörda myndigheter, kommuner, landsting och organisationer för att öka effektiviteten, kvaliteten och långsiktigheten i arbetet mot våld i nära relationer. Samordnaren ska vid behov lämna förslag till hur arbetet mot våld i nära relationer kan förbättras och hur samverkan utvecklas. [...] Det ingår också i samordnarens uppdrag att överväga hur stöd till och skydd för brottsoffren kan utvecklas, vilket omfattar bl.a. skyddade boenden, [...] kvinnojouurer, kvinnor med missbruksproblem, [...]. Utskottet noterar även Socialstyrelsens arbete på området och den resursförstärkning för att stärka kvinnojourernas verksamhet som riksdagen har beslutat.

Det som tas upp i motionerna [...] ligger inom ramen för direktiven för den nationella samordnaren mot våld i nära relationer. Riksdagen bör därför inte ta något initiativ och motionerna avstyrks därmed.

I det nämnda betänkandet behandlade utskottet även motionsyrkanden om dödsfallsutredningar. Utskottet uttalade då följande (s. 59 f., 1 res. V), och riksdagen följde utskottet (prot. 2013/14:90).

Utskottet noterar att Statskontoret har i uppdrag att följa upp och utvärdera utredningsverksamheten 2008–2014 enligt lagen (2007:606) om utredningar avseende vissa dödsfall, och att Socialstyrelsen den 31 januari 2014 redovisade en första rapport om dödsfallsutredningar under 2012–2013. Socialstyrelsen framhåller i rapporten att för att kunna göra en samlad bedömning av utvecklingsbehoven är det viktigt att resultaten analyseras tillsammans med Statskontorets kommande utvärdering och slutredovisningen från den nationella samordnaren mot våld i nära relationer. Utskottet anser att resultatet av det pågående arbetet bör avvaktas. Därmed avstyrks motionerna [...].

Utskottets ställningstagande

Socialnämnden ska vid behov erbjuda bl.a. våldsutsatta vuxna och den som är under 18 år och har utsatts för våld eller andra övergrepp av sin partner stöd och hjälp i form av ett lämpligt tillfälligt boende. Om den våldsutsatta behöver stöd och hjälp i ett skyddat boende, bör boendet ha tillräcklig bemanning och

tillräckliga skyddsanordningar för att kunna erbjuda skydd mot hot, våld och andra övergrepp. Det boende som erbjuds den våldsutsatta bör vara lämpligt för eventuellt medföljande barn oavsett ålder och kön.

Förslagen i betänkandet Våld i nära relationer – en folkhälsofråga (SOU 2014:49) om att kommunernas ansvar för skyddat boende för våldsutsatta regleras i socialtjänstlagen och att det ska krävas tillstånd för att driva ett skyddat boende m.m. bereds inom Regeringskansliet. Beredningen bör avvaktas, och riksdagen bör inte ta något initiativ i fråga om motionsyrkandena om skyddade boenden m.m. Motionsyrkandena avstyrks.

Kvinno- och tjejjourer ska, enligt beslut av riksdagen, få sin långsiktiga finansiering säkerställd. Vidare noterar utskottet det kvalitetsutvecklings- och tillsynsarbete som pågår vid Socialstyrelsen och Ivo, samt att personalens behov av kompetensutveckling när det gäller missbrukande kvinnors utsatthet belyses inom ramen för den nationella strategin för att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Något initiativ från riksdagen behövs inte med hänsyn till motionsyrkandet om kvalitetssäkring av jourverksamheter. Motionsyrkandet avstyrks.

De förslag som har lagts fram om dödsfallsutredningar bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Resultatet av det pågående beredningsarbetet bör avvaktas. Utskottet avstyrker motionsyrkandena om dödsfallsutredningar.

Familjerådgivning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om familjerådgivning.
Jämför reservationerna 15 (SD) och 16 (KD).

Motionerna

Enligt partimotion 2014/15:2551 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 7 behövs ett förbättrat stöd till föräldrar med tonårsbarn. Motionärerna framhåller att det finns en efterfrågan att kunna få prata och rådgöra med någon om föräldrarollen och att det bör bli obligatoriskt för kommunerna att erbjuda utbildning och hjälp till nätverksbyggande.

I motion 2014/15:2367 av Emma Henriksson (KD) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att öka utbudet av föräldrautbildning. I yrkande 3 begär motionären ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om hur tillgången till kvalitetssäkrat och lättillgängligt föräldrastöd på internet kan tillgodoses. Motionären anser vidare att arbetet med att utvärdera och utveckla familjecentralen som organisationsform ska fortgå och att en nationell översyn av familjerådgivningen bör göras (yrkandena 4 och 5).

I kommittémotion 2014/15:2495 av Linus Bylund m.fl. (SD) yrkande 12 begärs ett tillkännagivande om att förbättra möjligheterna till familjerådgivning. Motionärerna anför att på sikt bör kvalitetssäkrande nationella riktlinjer införas och familjerådgivning göras kostnadsfri.

Enligt motion 2014/15:1242 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 1 bör möjligheten att införa kostnadsfri parterapi och familjerådgivning utredas. Enligt motionärerna bör vidare möjligheten att erbjuda särskilt stöd till alla barn vars föräldrar skiljer sig utredas (yrkande 2 i denna del).

I motion 2014/15:2264 av Roza Güclü Hedin (S) begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheten att göra familjerättens samtal obligatoriska.

Gällande rätt

Insatser inom socialtjänsten ska enligt 3 kap. 3 § SoL vara av god kvalitet, och för utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

Kommunen ska sörja för att föräldrar kan erbjudas samtal under sakkunnig ledning i syfte att nå enighet i frågor som gäller vårdnad, boende och umgänge och frågor som gäller barnets försörjning (samarbetsamtal), och att föräldrar får hjälp att träffa avtal om vårdnad, boende och umgänge, se 5 kap. 3 § första stycket SoL. Kommunen ska även sörja för att familjerådgivning genom kommunens försorg eller annars genom en lämplig yrkesmässig rådgivare kan erbjudas dem som begär det (andra stycket). Med familjerådgivning avses en verksamhet som består i samtal med syfte att bearbeta samlevnadskonflikter i parförhållanden och familjer.

Kommunen får enligt grunder som kommunen bestämmer ta ut skäliga avgifter för bl.a. familjerådgivning, se 8 kap. 2 § SoL.

Bakgrund

Regeringen beslutade i mars 2009 om en nationell strategi för ett utvecklat föräldrastöd. Den nationella strategin syftar till att stödja och stärka det universella föräldrastödet i kommunerna. För att genomföra strategin har ca 140 miljoner kronor avsatts sedan 2009 för stimulansmedel riktat till kommuner i samarbete med lärosäten. Stimulansmedlen har syftat till att stödja huvudmännen i deras föräldrastödjande arbete och att få ökade kunskaper. En central del har varit att bidra till att stärka samverkan mellan föräldrastödjande aktörer.

Folkhälsomyndigheten slutredovisade i juni 2014 hur arbetet inom ramen för satsningen med stimulansmedel bedrivits och vilka resultat som uppnåtts. Sammanfattningsvis kan sägas att stimulansmedlen resulterat i ökad kunskap och evidens såsom kunskap om att föräldrastödsprogram är hälsoekonomiskt motiverade, framför allt för kommunen. Stimulansmedlen har resulterat i fler mötesplatser för föräldrar, ökad samverkan mellan aktörer, ökad integrering

av föräldrastödet i det hälsofrämjande arbetet och utvecklade stödformer, metoder och arbetssätt. Utöver detta har en rad insatser gjorts för att stärka både det riktade och det universella föräldrastödet inom olika samhällssektorer. Insatsernas huvudfokus har varit stöd till huvudmän och andra föräldrastödjande aktörer med ökad kunskap och stöd till utvecklad samverkan som centrala inslag. Regeringens skrivelse Ett stärkt föräldrastöd – för barnets rätt till trygga uppväxtvillkor behandlades av utskottet våren 2014, och där lämnas en utförlig redogörelse för det samlade arbete som bedrivits sedan 2006 och de resultat som uppnåtts (skr. 2013/14:87, bet. 2013/14:21).

Pågående arbete

Familjecentrum samlar förebyggande och stödjande insatser för barn och föräldrar såsom mödrahälsovård, barnhälsovård, öppen förskola och socialtjänstens förebyggande verksamhet. På familjecentrum finns enligt regeringen goda förutsättningar för samordnade och lättillgängliga insatser och stöd till föräldrar och barn (prop. 2014/15:1 utg.omr. 9 s. 170). Det förekommer flera olika benämningar för verksamheterna, t.ex. familjecentral och familjens hus, samt en variation i vilka basverksamheter som ingår.

Länsstyrelserna har i uppdrag att under åren 2014–2017 stödja kommuner, landsting och andra föräldrastödjande aktörer i respektive län i arbetet med att utveckla ett universellt, kunskapsbaserat, samordnat och långsiktigt stöd till föräldrar med barn i tonåren. Viktiga utgångspunkter i arbetet är det jämställda föräldraskapet och barnets rättigheter.

Folkhälsomyndigheten fick i juni 2014 i uppdrag att i samverkan med Örebro universitet ge ytterligare tre utbildningsterminer av den framtagna kursen i föräldrastödjande arbete i en reviderad version (dnr S2014/4634/FST). Utbildningen ska vara riktad till tjänstemän, praktiker och beslutsfattare i kommuner och landsting, studenter samt personer i ideella organisationer och studieförbund. Uppdraget ska redovisas i sin helhet senast den 1 maj 2016.

Socialstyrelsen har i uppdrag att kartlägga förekomsten, hindren och utvecklingsmöjligheterna vad gäller stöd till föräldrar i föräldraskapet inom hälso- och sjukvården. Socialstyrelsen ska se över och analysera kunskapsläget i fråga om de olika former av föräldrastöd som förekommer. Översikten ska t.ex. inkludera befintliga kunskaper om stödets effekter på barnet, föräldrars stödbehov samt vilket stöd föräldrarna erbjuds. Likaså ska översikten inkludera kunskap om föräldrars deltagande i erbjudna stödinsatser samt kunskap om föräldrarnas skäl att anta respektive inte anta ett erbjudande om stöd. Regeringens mål om likvärdighet i föräldrastödet, dvs. att alla föräldrar med behov också nås av stödet, ska beaktas i arbetet med uppdraget. Socialstyrelsen ska samverka med relevanta aktörer, och uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 13 december 2015.

Mot bakgrund av att de familjerättsliga vårdnadsmålen har ökat markant under de senaste åren finns enligt regeringen behov av att ytterligare fokusera på preventiva insatser till föräldrar. 2014 års vårdnadsutredning (Ju 2014:14)

har för närvarande i uppdrag att kartlägga och analysera orsakerna till ökningen av antalet vårdnadsmål. I detta sammanhang är också försöksverksamheten med s.k. samverkansteam av intresse (prop. 2014/15:1 utg.omr. 9 s. 155). I uppdraget ingår att ta ställning till bl.a. hur föräldrars möjligheter att nå en samförståndslösning i mål om vårdnad, boende och umgänge kan utvecklas och förbättras. Uppdraget ska redovisas senast den 28 oktober 2016.

Tidigare behandling

Motioner om olika frågor om familjerådgivning behandlades av utskottet senast i betänkande 2013/14:SoU12. Utskottet uttalade då följande (s. 63, 1 res. SD), och riksdagen följde utskottet (prot. 2013/14:90):

Utskottet noterar och ser positivt på det pågående arbetet på föräldrastödsområdet samt välkomnar regeringens initiativ med en skrivelse som innehåller en samlad redogörelse för resultatet av genomförda föräldrastödjande insatser. Skrivelsen planeras att behandlas av riksdagen under våren 2014. Riksdagen bör därmed inte ta något initiativ med anledning av motionerna [...] och motionerna avstyrks.

Utskottets ställningstagande

Föräldrastödspolitikerna är sektorsövergripande och kräver samordnade insatser på alla områden där föräldrastöd berörs. Utskottet anser att den kunskapsbas om föräldrastödjande arbete som byggts upp är viktig, och att utvecklingen på området behöver följas och att arbetsformerna för stödet behöver utvecklas. Utskottet ser därför positivt på regeringens föräldrastödspolitik med ett brett och samordnat stöd som omfattar universellt och riktat stöd till föräldrarna. Utskottet noterar att arbete på området pågår vid länsstyrelserna, Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen och genom 2014 års vårdnadsutredning. Utskottet anser inte att något initiativ behövs med anledning av motionsyrkandena om familjerådgivning. Motionsyrkandena avstyrks.

Adoption m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att avskaffa den övre åldersgränsen för adoptivföräldrar och om stabilitet och långsiktighet för placerade barn m.m.

Jämför reservationerna 17 (M, C, FP, KD) och 18 (M).

Motionerna

Avskaffande av den övre åldersgränsen för adoptivföräldrar

I motion 2014/15:1492 av Åsa Coenraads (M) begärs ett tillkännagivande om möjligheten att avskaffa den övre åldersgränsen för adoptivföräldrar.

Enligt motion 2014/15:1191 av Jennie Nilsson och Adnan Dibrani (båda S) bör reglerna vid adoption förändras. Motionärerna framhåller att föräldrars lämplighet vid en samlad bedömning är viktigare än åldern vid en adoption.

Stabilitet och långsiktighet för placerade barn

I motion 2014/15:2454 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att socialtjänsten oftare bör väcka frågan om huruvida familjehemsplacerade barn bör bli föremål för vårdnadsöverflyttning eller adoption.

Systematisk adoption som alternativ till långvariga placeringar av små barn

I kommittémotion 2014/15:2663 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om att alltid ställa frågan och låta systematisk adoption vara ett alternativ till långvariga placeringar av små barn.

Enligt motion 2014/15:1947 av Krister Hammarbergh (M) yrkande 1 bör regelverket för vårdnadsöverflyttning för placerade barn ses över så att fler barn kan få en permanent vistelse hos fosterfamiljer med fullt vårdnadsansvar. Motionären konstaterar att det finns en formell juridisk möjlighet att flytta över vårdnaden om omhändertagna barn från de biologiska föräldrarna till fosterföräldrarna och även en formell skyldighet att pröva frågan. I praktiken gör kommunernas socialnämnder och socialtjänsten detta i mycket liten utsträckning. Frågan om adoption bör kunna tas upp oftare som ett alternativ till långvariga placeringar.

Gällande rätt

Grundläggande bestämmelser om adoption finns i 4 kap. föräldrabalken. Den som ska få tillstånd att adoptera ska, med vissa undantag, ha fyllt 25 år. Makar får inte adoptera annat än gemensamt, och inga andra än makar får adoptera gemensamt. Med makar likställs sedan 2003 personer som ingått registrerat

partnerskap. Samtycke krävs av ett adoptivbarn som har fyllt 12 år, om inte barnet är under 16 år och allvarligt skulle skadas av att bli tillfrågad eller på grund av exempelvis psykisk störning är förhindrad att lämna samtycke. Barnets föräldrar ska lämna samtycke till adoptionen. Samtycke krävs inte från en förälder som exempelvis är psykiskt sjuk eller befinner sig på okänd ort. Rätten ska pröva om det är lämpligt att adoptionen äger rum. Som underlag för denna prövning ska yttranden från bl.a. socialnämnden hämtas in. Ersättning får inte betalas ut för adoptionen.

Av 6 kap. 8 § SoL framgår att om barn vårdas med stöd av SoL i ett annat hem än det egna, ska socialnämnden minst en gång var sjätte månad överväga om vården fortfarande behövs. När barnet har varit placerat i samma familjehem under tre år från det att placeringen verkställdes, ska socialnämnden särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden enligt 6 kap. 8 § föräldrabalken (särskilt förordnad vårdnadshavare).

Enligt 6 kap. 12 § andra stycket SoL ska socialnämnden vid internationella adoptioner pröva om sökanden, bl.a. med hänsyn till ålder, hälsotillstånd, personliga egenskaper och socialt nätverk, är lämplig att adoptera och om medgivande ska ges att fortsätta adoptionsförfarandet när ett visst barn har föreslagits för adoption.

Betänkandet Modernare adoptionsregler

I juli 2009 lämnade 2008 års adoptionsutredning betänkandet Modernare adoptionsregler (SOU 2009:61). Utredningen hade i uppdrag att göra en allmän översyn av reglerna om adoption i 4 kap. föräldrabalken. Utredningen föreslår att en bestämmelse införs om att ett medgivande att ta emot ett barn med hemvist utomlands för adoption enligt 6 kap. 12 § SoL inte får lämnas om sökanden eller sökandena vid ansökningstillfället har fyllt 43 år. Detta ska dock inte gälla om barnet har en personlig anknytning till sökanden eller det annars finns särskilda skäl. Den generella 25-årsgränsen i 4 kap. föräldrabalken för att få adoptera bör enligt utredningen behållas. Någon reglering av ålderskillnaden mellan sökanden och den som ska adopteras bör enligt utredningen inte införas, och det bör inte heller införas någon övre åldersgräns för sökanden i 4 kap. föräldrabalken. Enligt uppgift från Justitiedepartementet bereds betänkandet för närvarande inom Regeringskansliet.

Socialstyrelsens rapport om nationella adoptioner av barn i familjehem och LVU-utredningen

Socialstyrelsen fick 2013 i uppdrag av regeringen att kartlägga i vilka situationer och i vilken utsträckning socialnämnderna väcker frågan om nationell adoption av barn som är eller kan komma att bli placerade i samhällsvård, och om frågan inte väcks trots att en adoption skulle kunna vara lämplig utifrån vad som är bäst för barnet, orsakerna till detta. Socialstyrelsen redovisade uppdraget i mars 2014 och konstaterar att socialtjänsten väcker frågan om adop-

tion i liten utsträckning och för ytterst få barn. Av redovisningen framgår att socialtjänsten inte alltid uppmärksammar att undantag kan behöva göras från lagstiftningens princip om återförening mellan barn och föräldrar. Socialstyrelsen anser att det behövs mer kunskap om effekten av vårdnadsöverflyttning innan myndigheten tar ställning till om den lagliga regleringen kring nationell adoption av familjehemsplacerade barn behöver ses över.

Mot bakgrund av Socialstyrelsens rapport om nationella adoptioner av barn i familjehem beslutade regeringen i juni 2014 att ge ett tilläggsdirektiv till Utredningen om tvångsvård för barn och unga (dir. 2014:87). Utredaren ska se över hur långsiktighet och stabilitet i större utsträckning kan säkerställas för barn som är eller bedöms bli långvarigt placerade. Utredaren ska överväga om det behövs bestämmelser som innebär en särskild prövning av om vården ska upphöra, när barnet placerats i tidig ålder (0–3 år) och om bestämmelsen om flyttningsförbud behöver förtydligas. Utredaren ska även se över lagstiftningen om föräldrars rättigheter att begära prövning av om vården ska upphöra trots att deras livssituation inte har förändrats.

Utredaren ska vidare analysera orsakerna till att vårdnadsöverflyttningar och adoptioner används i relativt liten utsträckning och överväga vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att socialnämnden ska uppmärksamma dessa möjligheter i högre grad. Utredaren ska också överväga vilka åtgärder som kan vidtas för att stödja socialtjänsten i att uppmärksamma frågan om adoption av familjehemsplacerade barn. Uppdraget ska redovisas i sin helhet senast den 15 juni 2015.

Långsiktighet och stabilitet för långvarigt placerade

När det gäller nationella adoptioner uttalade statsrådet Åsa Regnér följande i ett frågesvar den 14 januari 2015 (fr. 2014/15:149).

Artikel 9 i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) säger att staten ska säkerställa att ett barn inte skiljs från sina föräldrar mot deras vilja utom i de fall då ett åtskiljande är nödvändigt för barnets bästa. Artikel 20 i barnkonventionen stadgar att ett barn som tillfälligt eller varaktigt berövats sin familjemiljö eller som för sitt eget bästa inte kan tillåtas stanna kvar i denna miljö ska ha rätt till särskilt skydd och bistånd från staten. Sådan omvårdnad kan innefatta placering i familjehem eller adoption. Då lösningar övervägs ska hänsyn tas till behovet av kontinuitet i ett barns uppfostran och till barnets bakgrund.

Socialstyrelsen rapporterade i mars 2014 ett regeringsuppdrag om nationella adoptioner (S2014/2097/FST). [...]

Mot bakgrund av Socialstyrelsens rapport så beslutade den förra regeringen att Utredningen om tvångsvård för barn och unga (S2012:07) skulle kompletteras och i juni förra året gavs därför ett tilläggsdirektiv (dir. 2014:87). [...] Uppdraget ska redovisas i sin helhet den 15 juni 2015.

För de barn och unga som behöver ett annat hem än sina föräldrars under många år eller kanske hela sin uppväxt, är detta en helt livsavgörande fråga. Alla barn har rätt att känna sig trygga och i synnerhet de barn som samhället tagit på sig ett särskilt ansvar att skydda.

Jag kommer att avvakta utredningens slutsatser och förslag som kommer i sommar och därefter överväga nödvändiga åtgärder för att stärka dessa barns rättigheter och intressen.

Tidigare behandling

Motionsyrkanden om att inhemska adoptioner bör komma i fråga i större utsträckning och om att se över möjligheten till adoption utan någon fast övre åldersgräns för föräldrar behandlade utskottet i betänkande 2013/14:SoU12. Utskottet uttalade då följande (s. 65, 2 res. MP, V), och riksdagen följde utskottet (prot. 2013/14:90):

Utskottet noterar att Socialstyrelsen i sin kartläggning av nationella adoptioner av barn i familjehem konstaterar att socialtjänsten väcker frågan om adoption i liten utsträckning samt att det behövs ytterligare kunskap. Utskottet utgår från att regeringen ger en lämplig myndighet i uppdrag om behov för det finns. Utskottet anser att riksdagen inte bör ta något initiativ med anledning av motion [...] och yrkandet avstyrks därmed.

Den fråga som tas upp i motion [...] har behandlats av Adoptionsutredningen i dess slutbetänkande (SOU 2009:61). Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Riksdagen bör inte ta något initiativ och motionen avstyrks.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att betänkandet Modernare adoptionsregler (SOU 2009:61) för närvarande bereds inom Regeringskansliet och att frågan om långsiktighet och stabilitet för långvarigt placerade barn för närvarande bereds av LVU-utredningen. Med hänsyn till det pågående arbetet finns det inte skäl för något initiativ från riksdagen i fråga om motionsyrkandena om att avskaffa den övre åldersgränsen för adoptivföräldrar, om långsiktighet för placerade barn och om systematisk adoption som alternativ till långvariga placeringar av små barn. Motionsyrkandena avstyrks.

Reservationer

1. Översyn av socialtjänstlagen m.m., punkt 1 (M)

av Cecilia Widegren (M), Finn Bengtsson (M), Amir Adan (M) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2663 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 6 och avslår motionerna

2014/15:1161 av Anna-Lena Sörenson m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,

2014/15:1644 av Penilla Gunther (KD),

2014/15:1839 av Thomas Finnborg (M),

2014/15:2368 av Emma Henriksson (KD) och

2014/15:2852 av Aron Emilsson och Josef Fransson (SD).

Ställningstagande

Det bör utredas om beslut i enskilda individärenden inom socialtjänstens område kan fattas av kommunens tjänstemän i stället för av politiskt tillsatta beslutsorgan. På det sättet skulle besluten i enskilda ärenden separeras från politiska uppfattningar, och de politiska besluten skulle i stället, liksom inom sjukvården och socialförsäkringarna, avse inriktning, budget, resultat och kvalitetsuppföljning. Regeringen bör beakta detta vid utarbetandet av direktiven för den samlade översynen av socialtjänstlagen.

2. Översyn av socialtjänstlagen m.m., punkt 1 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Hanna Wigh (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2852 av Aron Emilsson och Josef Fransson (SD) och avslår motionerna

2014/15:1161 av Anna-Lena Sörenson m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,

2014/15:1644 av Penilla Gunther (KD),

2014/15:1839 av Thomas Finnborg (M),
2014/15:2368 av Emma Henriksson (KD) och
2014/15:2663 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 6.

Ställningstagande

I Sverige finns många gårdar och ett öppet och välkomnande landskap. Grön omsorg kan vara en insats för ungdomar "på glid" eller personer med psykisk eller fysisk funktionsnedsättning, som utförs i samarbete mellan lantbrukare, olika brukargrupper och berörda myndigheter. Insatsen kan omfatta aktiviteter som t.ex. snickeri, hantverk, bakning, vård av djur och växter, skogsdrift och vård av kulturlandskapet. Regeringen bör i direktiven till den samlade översynen av socialtjänstlagen ta med frågan om familjer och företagare i jordbrukssektorn mot ersättning ska kunna erbjuda kommuner och landsting grön omsorg.

3. Legitimationskrav för socialarbetare m.m., punkt 3 (M)

av Cecilia Widegren (M), Finn Bengtsson (M), Amir Adan (M) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna
2014/15:1917 av Krister Hammarbergh (M) och
2014/15:2663 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkandena 7 och 8 samt
avslår motionerna
2014/15:517 av Hillevi Larsson (S) och
2014/15:1242 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 2 i denna del.

Ställningstagande

Det är väsentligt att den erfarenhet och kunskap som professionen har får genomslag när beslut fattas för enskilda. Detta ställer stora krav på yrkesskicklighet och erfarenhet hos den enskilde socialsekreteraren. Vilka krav på formell kunskap och erfarenhet som ska ställas för att få arbeta med exempelvis hårt utsatta måste klarläggas. Sverige bör på sikt ställa ungefär samma legitimationskrav på myndighetsutövande medarbetare i socialt arbete som ställs inom t.ex. medicinska yrken eller på lärare. Regeringen bör ta fram riktlinjer för krav på formell kunskap och erfarenhet för att få arbeta med svårt utsatta barn. Vidare bör regeringen under valperioden se över hur legitimationskrav kan ställas på myndighetsutövande medarbetare i socialt arbete.

4. Legitimationskrav för socialarbetare m.m., punkt 3 (SD)
av Per Ramhorn (SD) och Hanna Wigh (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:1242 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 2 i denna del och avslår motionerna

2014/15:517 av Hillevi Larsson (S),

2014/15:1917 av Krister Hammarbergh (M) och

2014/15:2663 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkandena 7 och 8.

Ställningstagande

Enligt Bris påverkar en skilsmässa barnen mer än vad de vuxna verkar förstå. Regeringen bör se till att kompetensen ökar hos myndigheter och organisationer som möter barn vars föräldrar skilt sig.

5. Kunskapscentrum om våld och andra övergrepp mot barn, punkt 6 (M, C, FP, KD)

av Emma Henriksson (KD), Cecilia Widegren (M), Finn Bengtsson (M), Anders W Jonsson (C), Amir Adan (M), Barbro Westerholm (FP) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:2454 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 2 och

2014/15:2973 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2 och

avslår motion

2014/15:2855 av Carina Ohlsson m.fl. (S) yrkande 1.

Ställningstagande

Socialstyrelsen föreslog den 24 februari 2015 att Linköpings universitet skulle inrättas som kunskapscentrum om våld och andra övergrepp mot barn. Regeringen bör snarast fatta beslut i frågan.

6. Insatser mot hemlöshet, punkt 9 (C, KD)

av Emma Henriksson (KD) och Anders W Jonsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:1900 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 4 och avslår motionerna

2014/15:333 av Niklas Karlsson (S),

2014/15:948 av Christer Engelhardt (S),

2014/15:2646 av Serkan Köse m.fl. (S) och

2014/15:2921 av Roger Hedlund m.fl. (SD) yrkande 21.

Ställningstagande

Alla kommuner där det finns hemlöshet bör arbeta utifrån modellen "bostad först". Metoden utgår från att man ser bostaden som ett grundläggande behov för alla, oavsett vilka problem personen i fråga har. Utifrån detta erbjuds frivilliga och individuellt anpassade stödåtgärder. Regeringen bör utreda detta och återkomma med förslag.

7. Anmälningsplikt m.m., punkt 14 (M)

av Cecilia Widegren (M), Finn Bengtsson (M), Amir Adan (M) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2664 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 20 och avslår motionerna

2014/15:1811 av Jessika Roswall (M),

2014/15:1897 av Ellen Juntti (M),

2014/15:2062 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S) och

2014/15:2623 av Lotta Olsson (M).

Ställningstagande

Frågor om samhällets insatser för barn som far illa är viktiga såväl för de barn som är föremål för insatserna som för samhället i stort. Mödrahälsovården, barnhälsovården, tandvården, förskolorna och skolorna måste tidigt och snabbt fånga upp barn med risk att hamna i olika former av utanförskap. Regeringen bör utreda detta och återkomma med förslag.

8. Nya placeringsformer för barn och unga m.m., punkt 16 (M)

av Cecilia Widegren (M), Finn Bengtsson (M), Amir Adan (M) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2663 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkandena 2, 3 och 11–13 samt avslår motionerna

2014/15:79 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 3,

2014/15:354 av Lotta Finstorp och Elisabeth Svantesson (M),

2014/15:590 av Helena Bouveng (M),

2014/15:830 av Rickard Nordin (C),

2014/15:851 av Roland Utbult (KD),

2014/15:1141 av Åsa Lindestam (S),

2014/15:1503 av Gunilla Nordgren (M),

2014/15:1646 av Penilla Gunther (KD),

2014/15:1838 av Thomas Finnborg (M),

2014/15:1890 av Pia Hallström (M),

2014/15:2432 av Anders W Jonsson (C),

2014/15:2819 av Jan-Olof Larsson (S),

2014/15:2830 av Hillevi Larsson (S) yrkandena 1–3 och

2014/15:2960 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 15.

Ställningstagande

Samhället bör underlätta tillvaron för barn som placeras i familjehem liksom för familjehemmen. Regeringen bör snarast under valperioden se till att utveckla en strategi för när, hur och med vilka mål barn ska tas om hand och placeras i t.ex. familjehem. Vidare bör regeringen se till att fler hel- och halvprofessionella fosterfamiljer utreds, liksom de stöd, rutiner och ersättningar som tillämpas för att ge familjehem bättre förutsättningar. De verksamheter som drivs i privat regi och som finns via förstärkt familjehemsvård ska endast få bedrivas om de har tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg (Ivo).

Vidare bör en nationell översyn göras för att säkra rekryteringen av familjehem och jourhem. Dessa krav bidrar till en större rättssäkerhet för de placerade barnen och ungdomarna.

9. Nya placeringsformer för barn och unga m.m., punkt 16 (C)

av Anders W Jonsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2432 av Anders W Jonsson (C) och avslår motionerna

2014/15:79 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 3,

2014/15:354 av Lotta Finstorp och Elisabeth Svantesson (M),

2014/15:590 av Helena Bouveng (M),

2014/15:830 av Rickard Nordin (C),

2014/15:851 av Roland Utbult (KD),

2014/15:1141 av Åsa Lindestam (S),

2014/15:1503 av Gunilla Nordgren (M),

2014/15:1646 av Penilla Gunther (KD),

2014/15:1838 av Thomas Finnborg (M),

2014/15:1890 av Pia Hallström (M),

2014/15:2663 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkandena 2, 3 och 11–13,

2014/15:2819 av Jan-Olof Larsson (S),

2014/15:2830 av Hillevi Larsson (S) yrkandena 1–3 och

2014/15:2960 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 15.

Ställningstagande

Samhället måste på ett bättre sätt fånga upp barn vars hälsa och utveckling riskerar att försummas på grund av att de har blivit omhändertagna. Med en lagstadgad rättighet till utredning av de behov som är kopplade till hälsa och utbildning skulle samhällsvårdade barn och ungdomar få möjlighet till stöd i ett tidigare skede. Skärpta krav på medicinska och pedagogiska grundutredningar av omhändertagna barn och ungdomar behöver införas. Regeringen bör utreda detta och återkomma med förslag.

10. Nya placeringsformer för barn och unga m.m., punkt 16 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:79 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 3 och avslår motionerna

2014/15:354 av Lotta Finstorp och Elisabeth Svantesson (M),

2014/15:590 av Helena Bouveng (M),

2014/15:830 av Rickard Nordin (C),

2014/15:851 av Roland Utbult (KD),

2014/15:1141 av Åsa Lindestam (S),

2014/15:1503 av Gunilla Nordgren (M),

2014/15:1646 av Penilla Gunther (KD),

2014/15:1838 av Thomas Finnborg (M),

2014/15:1890 av Pia Hallström (M),

2014/15:2432 av Anders W Jonsson (C),

2014/15:2663 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkandena 2, 3 och 11–13,

2014/15:2819 av Jan-Olof Larsson (S),

2014/15:2830 av Hillevi Larsson (S) yrkandena 1–3 och

2014/15:2960 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 15.

Ställningstagande

De ensamkommande flyktingbarnen behöver internatliknande boendeformer där de får socialt stöd och personalen har kompetens att hjälpa dem språkligt och utbildningsmässigt. En boendeform utan vinstintressen skulle göra det möjligt för kommunerna att ta emot fler ensamkommande flyktingbarn. Alternativ till HVB för ensamkommande flyktingbarn behövs. Regeringen bör utreda detta och återkomma med förslag.

11. Säker och tillgänglig behandling av missbrukare, punkt 20 (M)

av Cecilia Widegren (M), Finn Bengtsson (M), Amir Adan (M) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2664 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 18,

bifaller delvis motion

2014/15:2614 av Lotta Olsson (M) och
avslår motionerna

2014/15:178 av Johanna Jönsson (C),

2014/15:710 av Hillevi Larsson (S),

2014/15:919 av Christer Engelhardt och Lena Hallengren (S) yrkandena 1 och
2 samt

2014/15:2822 av Hillevi Larsson (S) yrkandena 2, 4 och 6–8.

Ställningstagande

Den som befinner sig i ett narkotikamissbruk löper mycket hög risk för att drabbas av allvarlig sjukdom, smitta och för tidig död. Kriminaliteten som är kopplad till missbruket är omfattande. Regeringen bör arbeta för att den som befinner sig i ett narkotikamissbruk ska få den hjälp och det stöd som behövs.

12. Skyddade boenden m.m., punkt 24 (C)

av Anders W Jonsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2600 av Annika Qarlssoon (C) yrkandena 3 och 4 samt
avslår motionerna

2014/15:410 av Birgitta Ohlsson (FP) yrkande 2,

2014/15:1454 av Carina Ohlsson (S),

2014/15:2446 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 3 och

2014/15:2798 av Anna Wallén och Arhe Hamednaca (S).

Ställningstagande

Alla former av våld i nära relationer måste bekämpas, och stöd måste ges till dem som drabbats så att fler kan komma vidare till ett liv i frihet så snart som möjligt. Både män och kvinnor som utsatts för våld i nära relationer måste få stöd av samhället genom tillgång till kvinno- och mansjourer, skyddade boenden och andra liknande verksamheter. De skyddade boendena måste i första hand ge plats åt de personer som är i akut behov av dem. Ett stort problem för kvinnojourerna har varit bristen på bostäder, vilket har lett till att utslussningen från det skyddade boendet har försvårats. Många blir kvar på boendet eftersom de inte har någonstans att ta vägen, samtidigt som mer akuta fall inte får plats.

Det problematiska läget för kvinnojourerna och deras arbete innebär att situationen för de kvinnor och barn vilka främst drabbas behöver ses över så att de på bästa sätt kan ta sig vidare med samhällets stöd efter att ha befunnit sig på ett skyddat boende eller liknande verksamhet. Regeringen bör se över frågorna och återkomma med förslag.

13. Skyddade boenden m.m., punkt 24 (FP)

av Barbro Westerholm (FP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:1454 av Carina Ohlsson (S) och avslår motionerna 2014/15:410 av Birgitta Ohlsson (FP) yrkande 2, 2014/15:2446 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 3, 2014/15:2600 av Annika Qarlsson (C) yrkandena 3 och 4 samt 2014/15:2798 av Anna Wallén och Arhe Hamednaca (S).

Ställningstagande

Många kvinnor som söker stöd hos kvinnojourer berättar att även familjens sällskapsdjur utsätts för våld eller vanvård av mannen. Våld mot djur används främst för att kontrollera och isolera kvinnan. Konsekvenserna för kvinnor och barn när djur far illa i misshandelsrelationer bör uppmärksammas. Regeringen bör se över detta och återkomma med förslag.

14. Dödsfallsutredningar, punkt 26 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Hanna Wigh (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:778 av Barbro Westerholm (FP) och avslår motion 2014/15:1704 av Ewa Thalén Finné och Pia Hallström (M).

Ställningstagande

Lagen om dödsfallsutredningar behöver ändras eftersom inga utredningar av enskilda fall görs utan bara en allmän bedömning med generella rekommendationer. Det bör tydligt framgå av lagen att ingående dödsfallsutredningar måste göras i fråga om varje kvinna som dödas av en närstående man. Regeringen bör se till att beredningen av förslagen om dödsfallsutredningarna går snabbt.

15. Familjerådgivning, punkt 27 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Hanna Wigh (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:1242 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 1,

bifaller delvis motion

2014/15:1242 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 2 i denna del och avslår motionerna

2014/15:2264 av Roza Güclü Hedin (S) yrkande 1,

2014/15:2367 av Emma Henriksson (KD) yrkandena 2–5,

2014/15:2495 av Linus Bylund m.fl. (SD) yrkande 12 och

2014/15:2551 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 7.

Ställningstagande

Varje år gifter sig ca 40 000 par i Sverige, och varje år skiljer sig ca 20 000 par. Även om det i vissa situationer inte finns någon annan lösning är varje skilsmässa i varierande grad en påfrestning för hela familjen, i synnerhet för barnen. Om det är möjligt att förebygga en skilsmässa och rädda äktenskapet för dem som vill, exempelvis genom stöd till paret via gratis parterapi eller familjerådgivning, kan onödigt lidande besparas. Detta kan även innebära en ekonomisk samhällsvinst. Regeringen bör utreda möjligheten att införa kostnadsfri parterapi och familjerådgivning och återkomma med förslag. I de fall skilsmässa är den enda rimliga utvägen för familjen bör möjligheten utredas att i högre grad än i dag erbjuda barnen särskilt stöd.

16. Familjerådgivning, punkt 27 (KD)

av Emma Henriksson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2551 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 7 och avslår motionerna

2014/15:1242 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 i denna del,

2014/15:2264 av Roza Güclü Hedin (S) yrkande 1,

2014/15:2367 av Emma Henriksson (KD) yrkandena 2–5 och

2014/15:2495 av Linus Bylund m.fl. (SD) yrkande 12.

Ställningstagande

Det finns en efterfrågan bland föräldrar om att kunna få prata och rådgöra med någon om föräldrarollen och barnets utveckling, inte minst under tonårstiden. Tillgången till föräldrastöd bör ökas genom att man gör det obligatoriskt för kommunerna att erbjuda utbildning och hjälp till nätverksbyggande. Regeringen bör se över detta och återkomma med förslag.

17. Stabilitet och långsiktighet för placerade barn, punkt 29 (M, C, FP, KD)

av Emma Henriksson (KD), Cecilia Widegren (M), Finn Bengtsson (M), Anders W Jonsson (C), Amir Adan (M), Barbro Westerholm (FP) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2454 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 3.

Ställningstagande

Det offentligas ansvar är särskilt stort för barn som har placerats utanför sin egen familj, och det är angeläget att stabilitet och långsiktighet kan säkerställas för dem. Regeringen bör beakta detta när LVU-utredningen har lagt fram sitt förslag i maj 2015 och se till att beredningen går snabbt.

18. Systematisk adoption som ett alternativ till långvariga placeringar av små barn, punkt 30 (M)

av Cecilia Widegren (M), Finn Bengtsson (M), Amir Adan (M) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2663 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 5 och

bifaller delvis motion

2014/15:1947 av Krister Hammarbergh (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Frågan om adoption bör kunna tas upp oftare som alternativ till långvariga placeringar, särskilt när det är fråga om små barn. Regeringen bör beakta detta när LVU-utredningen har lagt fram sitt förslag i maj 2015 och se till att beredningen går snabbt.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:79 av Christina Höj Larsen m.fl. (V):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på alternativ till HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn.

2014/15:121 av Jan Lindholm (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att barn inte ska behöva drabbas av bostadslöshet.

2014/15:122 av Jan Lindholm (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra FN:s barnkonvention till svensk lag.

2014/15:178 av Johanna Jönsson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vård av och omsorg om människor med missbruksproblem.

2014/15:333 av Niklas Karlsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om alla människors tillgång till en egen bostad.

2014/15:354 av Lotta Finstorp och Elisabeth Svantesson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att begränsa mobil- och internetanvändning för ungdomar på HVB-hem.

2014/15:410 av Birgitta Ohlsson (FP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uppmärksamma konsekvenserna för kvinnor och barn när djur far illa i misshandelsrelationer.

2014/15:440 av Elin Lundgren (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till barn som växer upp med vuxna som har ett missbruk.

2014/15:449 av Phia Andersson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra FN:s barnkonvention till svensk lag.

2014/15:469 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ansvarsutkrävande när omhändertagna barn dör.

2014/15:515 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om oberoende ombud för och skadestånd till vanvårdade barn.

2014/15:516 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sanktioner vid myndighetsmissbruk mot barn.

2014/15:517 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i framtiden överväga att införa legitimation för socialarbetare.

2014/15:565 av Ola Johansson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en konsekvensbedömning ska göras när patienten ofrivilligt utsluts från sitt substitutionsprogram, vid påtvingade sänkningar av dosen eller vid påtvingad tät besöksfrekvens på en narkomanvårdsmottagning som hindrar patienten från jobb eller studier.

2014/15:590 av Helena Bouveng (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stödboende för unga.

2014/15:648 av Patrick Reslow (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av socialtjänstlagen i syfte att ställa krav på motprestation för försörjningsstöd.

2014/15:710 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lagstadgat brukarinflytande inom missbruksvården.

2014/15:712 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kommunernas ansvar för spel- och dataspelsberoende.

2014/15:716 av Sara Karlsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kostnader för internetabonnemang bör ingå i riksnormen för ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen, alternativt läggas utanför normen såsom exempelvis kostnaden för hemförsäkring.

2014/15:748 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna till förtydligade rättigheter för omhändertagna barn.

2014/15:758 av Eva-Lena Jansson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ideellt skadestånd för brottsoffer som uppstår försörjningsstöd.

2014/15:778 av Barbro Westerholm (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en ändring av lagen om dödsfallsutredningar av mord på kvinnor.

2014/15:830 av Rickard Nordin (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av övergången från lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) till lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM)/lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT).

2014/15:851 av Roland Utbult (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör göras en översyn av familjehemmens uppdrag och hur man undviker sammanbrott som resulterar i omplacering av barn.

2014/15:869 av Annika Eclund (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över den ekonomiska situationen för personer med funktionsnedsättning.

2014/15:872 av Roland Utbult (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av IVO:s befogenheter och uppdrag.

2014/15:873 av Roland Utbult (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommunen bör göras skadeståndsansvarig när ett barn eller en ungdom som har omhändertagits av sociala myndigheter drabbas av vanvård eller andra övergrepp.

2014/15:917 av Christer Engelhardt och Lena Hallengren (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om spelberoende.

2014/15:919 av Christer Engelhardt och Lena Hallengren (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av tillgång till säker behandling för missbrukare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna till incitamentssystem inom missbruksvården.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att ha obligatorisk rapportering till Laros.

2014/15:948 av Christer Engelhardt (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna till en bostadspolitik som förebygger hemlöshet.

2014/15:1140 av Carina Ohlsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vräkningar av barnfamiljer.

2014/15:1141 av Åsa Lindestam (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över regelverket för HVB-hem som drivs i vinstsyfte.

2014/15:1161 av Anna-Lena Sörenson m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över socialtjänstlagen för att göra det enklare för den enskilde att ta del av servicetjänster.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över socialtjänstlagen för att ge kommunerna förutsättningar att förenkla sin service till enskilda medborgare.

2014/15:1174 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att säkra barnperspektivet inom socialtjänsten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga behovet av nationella riktlinjer för antalet ärenden per socialsekreterare.

2014/15:1191 av Jennie Nilsson och Adnan Dibrani (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av förändrade regler vid adoption.

2014/15:1200 av Jennie Nilsson (S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra barnkonventionen till svensk lag.

2014/15:1242 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa kostnadsfri parterapi och familjerådgivning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att erbjuda särskilt stöd till varje barn vars föräldrar skiljer sig och att öka kompetensen hos myndigheter och organisationer som möter dessa barn.

2014/15:1342 av Ulrika Carlsson i Skövde och Solveig Zander (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barn måste ha klagorätt när deras rättigheter kränks.

2014/15:1364 av Rasmus Ling (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att spelberoende ska införlivas som en del i socialtjänstlagen.

2014/15:1374 av Maria Ferm och Niclas Malmberg (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över insatser för dem som tvingas tigga.

2014/15:1383 av Cecilia Magnusson (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att jämställa spelmissbruk med missbruk av tobak, narkotika och alkohol.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att spelberoende bör falla inom ramen för lagen om vård av missbrukare i vissa fall, förkortad LVM.

2014/15:1432 av Eva Sonidsson och Susanne Eberstein (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa en nationell chefsutbildning inom omsorgen.

2014/15:1447 av Hannah Bergstedt och Fredrik Lundh Sammeli (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att inkludera hjälp och stöd till de medberoende i behandlingen av människor i missbruk.

2014/15:1454 av Carina Ohlsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över behovet av föreskrifter för att kvinnor och barn ska få stöd i enlighet med socialtjänstlagen.

2014/15:1492 av Åsa Coenraads (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att avskaffa den övre åldersgränsen för adoptivföräldrar.

2014/15:1503 av Gunilla Nordgren (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över reglerna i socialtjänstlagen om akuta placeringar i s.k. jourhem.

2014/15:1592 av Andreas Carlson (KD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förtydliga socialtjänstlagen i fråga om personer med spelberoende.

2014/15:1609 av Barbro Westerholm m.fl. (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införliva FN:s konvention om barnets rättigheter i svensk lag.

2014/15:1634 av Gunilla Nordgren (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten till nationella riktlinjer för socialtjänsten när det gäller uppföljning av barn som placeras i fosterhem eller på institution och att hitta samverkansrutiner med barnens hemkommuner för att skolplikten ska fullgöras.

2014/15:1644 av Penilla Gunther (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av lagstiftningen kring boende för ensamkommande barn.

2014/15:1646 av Penilla Gunther (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över de ekonomiska villkoren för familjehemsföräldrar.

2014/15:1704 av Ewa Thalén Finné och Pia Hallström (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa individualiserade dödsfallsutredningar hos Socialstyrelsen.

2014/15:1811 av Jessika Roswall (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ändring av Socialtjänstlagen så att anmälningsplikt också ska omfatta gravida kvinnor med ofödda barn.

2014/15:1819 av Thomas Finnborg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildningsstöd för familjehemsplacerade barn.

2014/15:1838 av Thomas Finnborg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av de stöd, rutiner och ersättningar som tillämpas på och inom områdets alla delar för att underlätta verksamheten och förutsättningarna för familjehem.

2014/15:1839 av Thomas Finnborg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av ramlagen i socialtjänstlagen.

2014/15:1890 av Pia Hallström (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kontrollera föräldrarnas allmänna lämplighet.

2014/15:1894 av Ellen Juntti (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över Socialtjänstens arbete med utredningar av barn och unga samt föreslå åtgärder för förbättringar.

2014/15:1896 av Ellen Juntti (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Socialtjänsten ska förlänga arkiveringstiden för utredningshandlingar som gäller brott mot barn till minst 10 år.

2014/15:1897 av Ellen Juntti (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Skolverket, Socialstyrelsen och andra berörda myndigheter i uppgift att ta fram nationella handlingsplaner mot brott mot barn och säkerställa att dessa handlingsplaner finns på varje arbetsplats där det råder anmälningsskyldighet.

2014/15:1900 av Göran Hägglund m.fl. (KD):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att motverka hemlöshet.

2014/15:1917 av Krister Hammarbergh (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införa ett legitimationskrav för socialsekreterare.

2014/15:1947 av Krister Hammarbergh (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över regelverket för vårdnadsöverflyttning för placerade barn.

2014/15:2058 av Jonas Gunnarsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om initiativ till åtgärder som möjliggör att fall med omhändertagna svenska barn i Norge överförs till svenska myndigheter.

2014/15:2062 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjliga förbättringar för snabb hantering av anmälningar om barn som riskerar att utsättas för våld eller skador.

2014/15:2106 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över socialtjänstlagen för att införa tydliga nationella prestationskrav i samband med utbetalning av försörjningsstöd.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att erbjuda högre försörjningsstöd till dem som väljer att deltidsarbeta men inte får en lön som överstiger ett 100-procentigt försörjningsstöd.

2014/15:2264 av Roza Güclü Hedin (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att göra familjerättens samtal obligatoriska.

2014/15:2300 av Hillevi Larsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnkonventionen som lag och ratificering av tillägg.

2014/15:2302 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra barnkonventionen till svensk lag.

2014/15:2337 av Edward Riedl (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att hjälpa utsatta EU-medborgare på ett värdigt sätt.

2014/15:2359 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta socialtjänstlagen omfatta dataspelsberoende.

2014/15:2367 av Emma Henriksson (KD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka utbudet av föräldrautbildning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur tillgången till kvalitetssäkrat och lättillgängligt föräldrastöd på internet kan tillgodoses.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetet med att utvärdera och utveckla familjecentralen som organisationsform ska fortgå.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell översyn av familjerådgivningen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över landets jourverksamheter och utreda hur kraven på dessa verksamheter kan skärpas i linje med motionens intentioner.

2014/15:2368 av Emma Henriksson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en parlamentarisk utredning med uppdraget att göra en översyn av den nuvarande socialtjänstlagen i syfte att underlätta överskådligheten för medborgarna och att stärka rättssäkerheten för den enskilde.

2014/15:2432 av Anders W Jonsson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa skärpta krav på medicinsk och pedagogisk grundutredning av omhändertagna barn och ungdomar.

2014/15:2437 av Désirée Pethrus m.fl. (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införliva FN:s barnkonvention i svensk lag.

2014/15:2446 av Désirée Pethrus (KD):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att missbrukande kvinnors utsatthet för våld bör uppmärksammas av kommunerna.

2014/15:2454 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, FP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett kunskapscentrum för kunskap om våld och andra övergrepp mot barn.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att socialtjänsten oftare bör väcka frågan om huruvida familjehemsplacerade barn bör bli föremål för vårdnadsöverflyttning eller adoption.

2014/15:2485 av Jan Ericson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en svensk strategi för att minska EU-medborgares sociala utsatthet.

2014/15:2495 av Linus Bylund m.fl. (SD):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra möjligheterna till familjerådgivning.

2014/15:2551 av Göran Hägglund m.fl. (KD):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett förbättrat stöd till föräldrar med tonårsbarn.

2014/15:2600 av Annika Qarlssoon (C):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kvinnor som utsatts för våld i nära relationer ska säkerställas en fungerande utslussning efter att ha befunnit sig i skyddat boende eller liknande verksamhet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om mansjourer, skyddade boenden och liknande verksamheter för män som utsatts för våld i nära relationer.

2014/15:2614 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att ge vård och behandling till missbrukspatienter och beroende som baseras på vetenskaplig grund i syfte att ge medborgare den säkraste och mest effektiva vården oavsett var i landet de bor.

2014/15:2623 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barn som far illa.

2014/15:2646 av Serkan Köse m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över behovet av en ny strategi mot hemlöshet.

2014/15:2663 av Cecilia Widegren m.fl. (M):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att snarast under mandatperioden utveckla en strategi för när, hur och med vilka mål barn ska tas om hand och placeras i t.ex. familjehem.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att under mandatperioden låta utreda fler hel- och halvprofessionella fosterfamiljer.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alltid ställa frågan och låta systematisk adoption vara ett alternativ till långvariga placeringar av små barn.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skapa en tydligare och bättre arbetsfördelning mellan politik och profession inom socialtjänsten.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta fram riktlinjer för krav på formell kunskap och erfarenhet för att få arbeta med svårt utsatta barn.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att under mandatperioden se över hur Sverige på sikt kan ställa legitimationskrav på myndighetsutövande medarbetare i socialt arbete.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över de stöd, rutiner och ersättningar som tillämpas för att ge familjehem bättre förutsättningar.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de verksamheter som drivs i alternativ regi och som finns via förstärkt familjehemsvård endast ska få bedrivas om de har tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg (IVO).
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell översyn för att säkra rekryteringen av familjehem och jourhem.

2014/15:2664 av Cecilia Widegren m.fl. (M):

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den som har fastnat i missbruk ska få den hjälp och det stöd som behövs.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att mödrahälsovården, barnhälsovården, tandvården, förskolorna och skolorna tidigt och snabbt ska fånga upp barn med risk att hamna i olika former av utanförskap.

2014/15:2798 av Anna Wallén och Arhe Hamednaca (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skyddade boenden.

2014/15:2819 av Jan-Olof Larsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över kraven på de organisationer som bedriver konsulentstött familjehemsvård och undersöka möjligheten att ställa krav på certifiering eller auktorisation av dessa.

2014/15:2822 av Hillevi Larsson (S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den restriktiva narkotikapolitiken måste kombineras med hög tillgänglighet till evidensbaserad missbruksvård.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör pröva om den s.k. spärregeln inom underhållsbehandling kan slopas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om narkotikamissbrukares tillgång till vård och behandling, oavsett var de bor i landet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om missbruk av centralstimulerande droger.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om cannabismissbruk.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om genomförande av Gerhard Larssons missbruksutredning.

2014/15:2830 av Hillevi Larsson (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa tillståndsgivning för offentligt drivna HVB-hem.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att skärpa kraven för tillståndsgivning gällande alla HVB-hem.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillståndet att driva HVB-hem ska kunna upphävas vid återkommande brister på HVB-hem som inte rättas till.

2014/15:2852 av Aron Emilsson och Josef Fransson (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att familjer och företagare i jordbrukssektorn mot ersättning ska kunna erbjuda kommuner och landsting grön omsorg.

2014/15:2855 av Carina Ohlsson m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att se över möjligheten att skapa ett nationellt centrum för barnfrid.

2014/15:2921 av Roger Hedlund m.fl. (SD):

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bekämpa hemlöshet.

2014/15:2960 av Per Ramhorn m.fl. (SD):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nationella riktlinjer för vård av barn och unga.

2014/15:2973 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett centrum för kunskap om våld och andra övergrepp mot barn.